БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИН ОРГАНЫ

1961 ч. ФЕВРАЛЬ 15 СРЕДА № 39 (4829)

Артээ 2 кап.

СЭТА-НЫҢ ДЫҢНАДЫЫ

Планетадар аразының автоматтыг станциязы бодунун үжүгүушкүнүн айыткан уу-биле үргүлчүлевишаан.

1961 чылдың февраль 13-те Москваның шагы-биле 12 шак чедип турда, ол станция Черден 488 мүң 900 километр хемчээлдиг ырап чоруткан болгаш географиялыг координаттарның соңгу широтазының 0 градус 53 минута болгаш чөөн долготаның 88 градус 2 минута деп айыткан черинге үжүгүп бар чораан. Станция ынчан Кита болгаш Рыб деп бөлүк сылдыстарның кызыгаарынга, Бета Овна, Альфа Пегаса болгаш Бета Кита деп бөлүк сылдыстарның үш булунунун төвүнге бар чораан.

Аар дензилиг кылымал спутник-эдеринчиниң Черни долгандыр санап хаан орбита-оруунче кандыг-даа чазыг чок салып үндүртүнгенин траекториялыг хемчээшкиннерни кылганы көргүскен; спутник-эдеринчиден үжүгүп үнген космиктиг ракета планеталар аразынга үжүгар автоматтыг станцияны Венера планетаже үжүгар траектория-орукче чазыг чокка углап үжүдүп чорударын хандырган.

Венерада траекторияже үжүп үнүп турарының эгезинде автоматтыг станцияның үжүгүушкүнүнүң дүргени ийиги космиктиг дүргедээшкиннің хемчээлин ажып чораан. Ынчаарга планеталар аразының станциязының дүргедээшкиниңиң шимчээшкини улам ынайлаан түүм Черниң тыртыышкынының салдарындан оожумнап бар чоруур. Февраль 13-те 12 шак чедип чорда, Черден ук станцияның ыраашкынының дүргени секундада 4.050 метр болуп чораан. Планеталар аразының автоматтыг станциязы элээн каш хүннер дургузунда үжүгүушкүнүнүң соонда секундада дөрт километрден бичии-ле эвээш дүргедээшкинниг болбушаан. Чер тыртыышкынының кыдыы дээр девискээрниң кызыгаарындан үштүнүп үнер апаар.

Космиктиг хереледиишкиннерни, магнит сорунзалыг шөлдерни, планеталар аразында бүдүмелдерин шинчилеп көөр болгаш хензиниг метеориттер-биле үскүлежиишкиннерни тодарадып демдеглээр дээш планеталар аразының автоматтыг станциязының иштинде эртем аппаратуразын кылган.

Аппаратураның ажылдаарынга таарымчалыг байдалды хандырары-биле планеталар аразының станциязының иштинде температураны термо-таарыштырыкчылыг системаның дузазы-биле чогуур хемчээлдерге тудуп турар.

Моон адаанда сорулгаларны шиитпирлээри-биле станцияның иштинде радиотехниктиг системаны тургускан:

— Станцияның Черге хамаарыштыр шимчеп бар чоруурунун парометрлерин хемчээр;

— Эртем аппаратуразының оон иштинге кылган хемчээшкиннерниң түүнелдерин Черже дамчыдар;

— Оон иштинде системаларның болгаш агрегаттарның ажылдап чоруурунун корум-чүрүмүнүн дугайында медээлерни Черже дамчыдар.

Харылзааны тудуп турарының үезинде станцияда аппаратураның чемненилге хандырылгазы токтун химиктиг дөстеринден боттандырттынар, үжүгүушкүнүн үезинде хүн батареяларындан энергияларның немежиишкини соксаал чокка болдунуп чоруур. Олардан максималдыг энергияны алыры-биле хүн батареяларының үзүктелиишкин чок чырыышкынын хүн ориентациязының системазы-биле боттандырып чоруур.

Планеталар аразының автоматтыг станциязының үжүгүп үнгениниң соонда оон-биле харылзажырының ийи сеансыларын боттандырып чоруткан. Ол харылзажыышкыннарның үезинде траекториялыг хемчээшкиннерни кылган болгаш хөй хемчээлдиг радиотелеметриктиг информация-медээлер хүлээп алдынган.

Хемчээшкин кылыр төп чернин алганы сан-гүннелдерни ёзугаар хөөрте, планеталар аразының автоматтыг станциязының иштинде бүгү-ле системалар программада айытканын ёзугаар ажылдап чоруур.

Сөөлгү харылзажыышкынның үезинде станцияның иштинде температура Цельсийнин кадар 20 градузу болуп турган. Хүн батареяларын хүнге хамаарыштыр шын углап тургусканы билдинген болгаш эргежок чугула токту берип чораан.

Алдынган телеметриктиг информация-медээлерин ажылдап кылыры үргүлчүлевишаан.

Планеталар аразының автоматтыг станциязы-биле харылзааны дүн-хүн дургузунда беш удаа кылыр.

Станцияның моон соңгаргы шимчээшкининиң болгаш хемчээшкиннериниң түүнелдериниң дугайында дыңнадыгны неделяда чаңыс катап кылыр.

СОВЕТ-ГВИНЕЯ НАЙЫРАЛ ДЕЛГЕРЕЗИН!

Конакриге болган улуг митинг

КОНАКРИ. (СЭТА). Совет-гвинея найыралдың аажок улуг митингизи февраль 12-де Конакриге болган, аңаа 20 ажыг мүң кижи чыылган.

Байырлал шинчи киир шимээн индирлерде—Гвинея чазактың, Гвинеяның Демократтыг партиязының Политбюрозунун кежигүннери, депутаттар, аалчылар. 9 шак 30 минута турда индирге ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев, Гвинея Республиканың президентизи Секу Туре, Национал хуралдың даргазы Сайфулай Диалло үнүп келген.

Шөлге чыылган гвинейжилер оларны диңмиттиг алыш часкаашкыны-биле уткаан. Оон дараазында Л. И. Брежнев колониализмден когараанналрның турааскаалынын башрынга чечектерни салган.

Шөлге аныяктарның болгаш гвинея армилиның шериг кезектериниң чыскаалы өгелээн. Индирниң мурнунга өолдар, кыстар «Совет-гвинея найырал делгерезин!», «Бүгү делегейге таймың, найырал дээш турөөр бис!», «Делегейге — таймың!», «Африканың посталгазы, чаңгыс эви дээш турөөр бис!» деп орус дылга бижээн плакаттарны тудуп алгаш чоруп турган.

Чыскаалдың соонда митингиге Секу Туре биле Л. И. Брежнев олар чүве чугаалаанар.

Л. И. Брежневче көрүнүмүшаан, Секу Туренің чугаалааны болза, Гвинеяга Силерниң келгениңер болза даштыкы харылзаалар талазы-биле силериң чазаңдарның принциптериниң амыдыралга боттаныышкыны болур, ол харылзаалар ССРЭ-ни бистің кижи төрелгетениң эргелериниң доктаамал болгаш чайгылыш чок камгалакчызы, бүгү дарлаттырган улустарының чаягаар-ла эвилелчизи болдурган.

Н. С. Хрущев колониалдыг дарлалда ам-даа турбушаан турар улустарга хамаарыштас чорукту доп-дораан тыпсырының ыдыктыг хөрөөн зажок улуг эрес-соруктуг, шиитпирлиг болгаш быжыг чоруу-биле камгалавышаан, делегейниң бүгү дарлаттырган улустарының изиг болгаш ниити чүткүлүн делегей хемчээлинге илереткен дээрзин Секу Туре демдеглээн.

Чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш контрольдап тургаш дүжүреринин политиказын, Совет чазактың баштап турар шимчээшкинин Гвинеяның чазаа бүгү-ле аргалары-биле деткиир дээрзин гвинея улустуң өмүнээзинден Секу Туре медеглээн. Янзы-бүрү экономика болгаш социал ёзу-чүрүмнарның аразында тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынга Гвинеяның чазааның бодалдары совет улустың болгаш Совет чазактың бодалдары-биле дүгжүп турар деп ол демдеглээн.

Гвинея улус бодунун боттуг болгаш ханы найыралдының көргүзүүшаан, бөгүн Силерни хүлээп ап турарынга чоргаарланыр, ол найыралга ханы ак-сеткилдинн Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелинин улустарынга бүзүредирин Силерден дилеп турар деп Секу Туре чугаалаан.

Чыылганнарга бүгү совет улустун, Совет чазактың болгаш бодунун өмүнээзинден байыр чедирбишаан, Л. И. Брежневтиң чугаалааны:

— Гвинея улустун улуг өннүү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Никита Сергеевич Хрущевтун изиг байырын силерге сагышсеткилдин өнза ханыышкыны-биле дамчыдып тур мен. Совет Эвилели хостуг Гвинеяның талазына, боттарының посталгазы болгаш хамаарыштас чоруу дээш демисежип турар бүгү улустарның талазына кезээде турун келген болгаш турар-даа дээрзин силерге дамчыдарын Н. С. Хрущев дилээн чүве.

Совет-гвинея найыралдың быжыы колониализмге улур демиселдин айтырыгларының, делегей политиказының өске-даа хөй-хөй улуг айтырыгларының талазы-биле үзел-бодалдарның чаңгыс аай чоруунга үндезилеттинген дээрзин Л. И. Брежнев демдеглээн. Делегейниң чаа дайынын болдурбас база тайбыңны быжыглаар дээш кады демисежип турар бис.

Чугаазының түүнелинде Л. И. Брежневтиң чугаалааны болза, империализмге болгаш колониализмге улур демиселге, бүгү делегейге тайбын дээш демиселге Совет Эвилели болгаш Гвинея Республика делегейниң тайбынга ынакшылдыг бүгү чурттары-биле хол-холундан туттунчуп алгаш чоруп орар. Бистің улустарывыстың найыралы чаагай сорулгаларга үндезилеттинген. Ол найыралдың ыдыктыг оду болгаш оон чаагай сорулгалары бистің ийи чурттарывыстың улустарының сагыш-сеткилин чыдыып, улустар аразынга тайбын болгаш найырал дээш демиселге оларны улам сыгыыр каттыштырып турөөн.

Секу Туре биле Л. И. Брежнев оларның чугааларын диңмиттиг адыш часкаашкыны каш удаа үзе кирип турган. Президент Секу Туре ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежневти «Хамаарыштас чоруктун демиселчизи» деп орден-биле шаннаан.

Бо шаннадды бистің улустарывыстың аразында найыралдың демдээ кылдыр хүлээп ап тур мен деп Л. И. Брежнев чугаалаан. Ол шаннал — тайбың дээш, бүжар колониалдыг системаны узуткаары дээш демиселге бистің улустун, Н. С. Хрущевка баштаткан Совет чазактың ажыл-чорудулгазын силерниң улустун үнелээшкини-дир. Силерниң бо чаагай сагыш-сеткилиңерни совет улуска дамчыдып бөөр мен. Бедик шаннал дээш өөрүп четтирдим.

Съездиге уткуштур

Бистің артель болгаш район ниитизи-биле мал ажылдыг болганындан бистің комсомолчу аныяктарывыс 600 центнер эштү, 400 центнер сүттү, 90 центнер дуктү бүдүрерин хүлээнген. Малдың баш санын өстүреринге кол чүүл—чаш төлдү чидириг чок алыры болур. Ынчангаш 100 баш шээр малга онаштыр чүс-чүс анай, хураганны, а инектен 95 бызаны алыры хүлээлгеде база көрдүнген.

Келир чылга уткуштур мал чеминиң белеткелинге идепкейлиг киржип, аныяктарның тускай бригадазын организастаарын шиитпирлээн. Колхозтуң ниити сигениниң 60, силозунун 70 хүүзүн белеткевишаан, аныяктар боттарынга быжыглаан кукуруза тарылгазының га бүрүзүнден 300 центнер ногаан массаны өстүрер сорулганы салып алган. Ол ышкаш колхозчу суурну ногаанчыдып, чаагайыдарын холга ап, 150 кезек янзы-бүрү ыяштарны олуртуп, өстүрер.

Чон ортузунга культураны нептередир сорулга-биле ном тарадылгазын чорудуп тургаш, 500 рубльдин номун садып тарадырын Комсомолчу аныяктар база хүлээнген.

Комсомолчу аныяктар алган хүлээлгелерин ажыл херек кырынга күүсеткеш, СЭКП-ниң XXII съездизинге күш-ажылчы белек кылдыр рапорттаары-биле «Мөрен» колхозтуң комсомолчу аныяктарын социалистиг чарышка кыйгырган.

Н. ДАЛАНДАЙ,
Эрзин районнуң «Кызыл сылдыс» колхозунда комсомол эге организациязының секретары.

ДАГЖЫЛАРНЫҢ СӨЗҮ

Кривой Рог. (СЭТА). Даг-руда үлеппүрүнге күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер дээш бүгү-эвиледдиг социалистиг чарыжының инициаторлары «Гигант» шахтаның дагжылары болган. Олар ээлчегде демир руда тывыжын бир ажылдап турар ажылчынга онаштыр 15,5 тоннага чедир көвүдедир деп сөзүн бергеннер. Ол болза эрткен чылын чедип алганындан барык бир тонна хөй болуп турар.

Чеди чылдың үшкү чылының баштайгы айында күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн ажылдап турар бир ажылчынга онаштыр 14,9 тонна чедирген, пландан ажыр баштайгы 10 мүң тонна демир руда алдынган.

ГВИНЕЯ ЧАЗАКТЫҢ УДУРЛАНЫЫШКЫНЫ

КОНАКРИ. (СЭТА). Гвинея Республиканың чаза ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежневтиң өлүрүп алгаш чораны «Ильюшин-18» деп самолёгче француз шериг самолёдунун халдаанызыбиле холбаштыр Франция удурланыышкынын медеглээн.

Гвинея Республикаже найыралдың аян-чоруун кылып кел чыткан ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежневтиң өлүрүп алгаш чораны «Ильюшин-18» деп самолёгче француз колонизациячы шеригниң шериг самолёдунун үүлгеткен халдаашкынының дугайын Гвинея Республиканың чаза киленнээшкин-биле билген болгаш делегейниң дүшкүүрлүг чоруунун кандыг-даа чавырлыышкынынга, кады ажылдажылганын болгаш тайбын кожа-хелбээ догуннаашкынның политиказынга француз чазактың доктаамал өскөнниг чоруун база катап көргүзүп турар ол үүлгедигге удур шиитпирлиг удурланыышкынын медеглеп тур деп ол удурланыышкында чугаалап турар.

Удурланыышкында демдеглээни болза, ол угаан-сарыыл чок үүлгедиг Совет Эвилелинге болгаш хүндүлүг аалчызы ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев болур Гвинея Республикага удур угланган.

Бир эвес ол өскөнниг болгаш каржы үүлгедигнің буруулугларын шаажылавас чүве болза, Гвинея Республиканың чаза француз чазак-биле болгаш харылзаларының планынга бүгү-ле түннелдерни кылыр бодап турар дээрзин удурланыышкында чугаалап турар.

СОВЕТ КИЖИЛЕРНИҢ ЧОРГААРАЛЫ

Партияга алдар

Совет улустун күзел-соруунун илередикчизи — Ленинниң партиязының ажыл-херээ улуг. Партияның тугунун адаа-биле бистің улузувус коммунизмнің бедиктериче быжыг базым-биле чоруп орар.

Ол алдарлыг орукта бистің улуг чедишкиннеривистің чайыннанчак херечизи болза, Черниң аар дензилиг кылымал спутнигин октаргайже салып үндүргени болур. Оон-биле кады үнген башкарыкчы космиктиг ракета сылдыстар аразының автоматтыг станциязын Венера сылдысче чорудупкан.

Мынчангаш сылдыстар аразының станциязы Совет Эвилелинің вымпелин Венерага чедире бээр. Бо болза октаргайны шингээдип алырында чаа үе-чада-дыр. Совет кижилер болгаш чер бөмбүрзээниң бүгү депшилгелиг янжы төрелгетени бистің Төрээн чуртувустун ол өндүр чаагай чоруунга чоргаарланып турар.

Бо бүгү болза, улуг Ленинниң айыткан оруу-биле чайгылыш чокка чоруп орар Совет Эвилелинің Коммунистиг партиязының күженишкиннериниң ачызында болдунар аргалыг болган.

Г. Д. КОСТОМАРОВ,
профессор, СЭКП МК-ның болгаш МХК-ның партия төөгүзүнүн институдунун директору.

Маадырлыг чорук

— Кайы хире кайгамчыктыг үеде чурттап турар тур бис! «Космиктиг октаргайны шинчилээриниң программазынга дүүштүр» деп бижээн сөстерде айыткан өндүр чаагай хереклерге бистер чаңчыга берген ышкаш кылдыр чамдыкта сагындырып келир-дир. Ынчалзажок дүүн чаа-ла болган үүлдер, күш-ажылдың кижилериниң болгаш эртемнің кижилериниң бодап күүсеткен үүлдери — ол дээрге, ёзулуг-ла чаагай хереклер. Сылдыстар аразының станциязы оруунче үнген, бистің чер кырында поездивис ышкаш «айыткан станциязынче» — Венера сылдысче бар чыдар.

Кайы хире магалыг улуг сорулгадыр! Кайы хире сорук киирикчи үлегер-чижек-тир! Космосту шиңгээдип алырынга бистің бүгү-ле кылган үүлдеривис — ол дээрге, чогаадыкчы, тургузукчу совет кижиге гимндир.

В. СЕРОВ,
ССРЭ-ниң улустун чурукчузу.

Тодаргай бадыткал

Планеталар аразының автоматтыг станциязын Венераже чорутканы болза, совет эртемниң болгаш техниканың кызыгаар чок артык күштериниң, социалистиг ниитилелди тургузуунун капиталистиг тургузугдан артык күштүүнүн тодаргай бадыткалы болур-дур.

Планеталар аразының станциязы старттан эки үнгеш, баар черинге өзалдавайын ужугуп чедеринге бүзүрээр мен.

Л. ГРЕБНЕВ,
Тыва эртем-шинчилел институдунун төөгү килдизиниң эргелекчизи.

Кайгамчыктыг тиилелге

Совет кижи угаанындан,
Совет холдун уранындан
Төрүттүнген станция
Төөгүде эң-не баштай
Октаргайда Венераже
Орук шинчип үжүдүпү.
Делегейни кайгадыпты,
Тергинин күштү бадыткады.
Венера деп планетче
Бедип үнген шапкынчывыс
Черивистің — бөмбүрзектің
Чедирзин дээн суй белээн
Хойлап алган, хүлүмзүрүп,
Холун сунган кылыйтып тур.
Кайгамчыктыг тиилелге-дир,
Канчап черле мактавас боор.
Хүүвүсту дээскиндир
Хүлүмзүрээн сылдыстарны
Бистің чурттаан бөмбүрзээвис
Билиштирип таныштырар,
Амырлажып, чолуктуруп,
Аразында аалдаштырар.
Чогум Черниң оглу аңаа
Чоргаарланыр эргелиг-даа.
— Ал-ло! Ал-ло! Оглум сен бе?
Ачаң-дыр мен, солун чүл?—деп,
Тээлиден Чадаанаже
Телефоннап турганы дег,
— Ал-ло! Ал-ло! Венерадан
Академик чугаалап тур,
Чуртувуста солун чүл?—деп
Чугаалажыр үе келир.

Б. ХӨВЕҢМЕЙ.

КОМСОМОЛЧУЛАРНЫҢ, АНЫЯКТАРНЫҢ БҮГҮ КҮШТЕРИН, ЭНЕРГИЯЗЫН—ПРОДУКТУЛАРНЫҢ ЭЛБЕКШИЛИ ДЭЭШ ДЕМИСЕЛЧЕ

Февральдың 9—10 хүннеринде Москвага ВЛКСМ Төп Комитединиң IX пленуму болуп эрткен. «1960 чылда чер болгаш мал ажылының продуктуларын бүдүрер база күрүвеге садар талазы-биле күрүне планының болгаш социалистиг хүлээлгелерниң күүселдезинин дугайында база көдээ ажыл-агыйны улам ынай хөгжүдер талазы-биле хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның 1961 чылдагы январь Пленумунун доктаалын күүседиринге комсомол организацияларының киржилгезинин дугайында айгырыгны пленум чугаалажып көрген.

Партияның XXII съездизин чыыр, бистің чурттун кадаа ажыл-агыйын улам ынай хөгжүдер дугайында, коммунистиг болгаш социалистиг ажылчын партияларның Төвүлел хуралының түүнелдериниң дугайында СЭКП ТК-ның Пленумунун төөгүлүг шиитпирлерин комсомолчулар, совет аныяктар улуг көдүрлүүшкүн-биле уткаан.

Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының XXII съездизи бүгү делегейниң улустарының салым-чолунга, коммунистиг ниитилелди тургузарынга шылгарыңгай ужур-дузалыг болур. Партияның XX, XXI съездилериндан бээр совет улустун кылган өндүр улуг ажылының түүнелин ол кылыр, Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының чаа программазын бадылаар, ынчаарга ол программа коммунистиг ниитилелди тургузары дээш улуг демиселге совет улуска тодаргай перспективаны ажыдар.

Бүгү-эвиледдің Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилели чеди чыл планын чедиишкиннии-биле боттандырарынче комсомолчуларның болгаш аныяктарның бүгү күжүн эвилелдээр, коммунистиг ниитилелдиң кижизин кижизидер талазы-биле ажылды улам түткүлдүү-биле чорудар. Совет Эвилелинин Ленинчи Коммунистиг партиязының Төвүлүг XXII съездизин төлептиг уткуур дээрзин ВЛКСМ ТК-ның пленуму демдеглээн.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шиитпирлерин, коммунистиг болгаш ажылчын партияларның Төвүлел хуралының — бүгү диптернин коммунистериниң ол шуулгаанының түүнелдерин совет улус-биле кады Ленинчи комсомол, бүгү аныяк оолдар болгаш кыстар изии-биле чүүлдүг деп көрүп турар. Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының эш Н. С Хрущев баштаан төлээлеринин Төвүлел хуралга ойнаан шылгарыңгай ролюнга аныяктар чоргаарланып турар.

Ленинчи комсомол моон соңгаардаа коммунистиг аныяктар шимчээшкининиң чаңгыс эвин болгаш сырый каттышканын быжыглаар, социалистиг чурттарның акы-дүүма аныяктарының коммунистиг эвилелдери-биле харылзааны калбартыр болгаш быжыглаар, тайбың дээш, чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрери дээш, колонизлизмге болгаш империализмге удур, национал хамаарышпас чорук дээш, аныяк салгакчыларның эргелери дээш аныяктарның база студентилерниң демократтыг делегей организациларының демиселин бүгү хемчеглер-биле деткиир.

Коммунистиг партияның удурулгазы-биле совет улус, СЭКП-ниң XXI съездизинің салганы кайгамчык улуг сорулгаларын боттандыр бышаан, экономиканы, эртемни болгаш культураны хөгжүдер, ажылчы чоннун чаагай байдалын улам ынай бедидер талазы-биле улуг чедишкиннерни чеди чылдың баштайгы ийи чылында чедип алган. Эрткен чеди чылдарда ышкаш, көдээ ажыл-агыйның хөгжүлдезинин ындыг дүргеи темпизи бистің чуртка кажандаа турбаан.

Ындыг болза-даа көдээ ажыл-агыйны продуктуларын, ылаңгыя мал ажылының продуктуларын бүдүрерин чедип алдынган деңнели болгаш темпизи ам-даа четпес болуп турар дээрзин СЭКП ТК-ның Пленуму демдеглээн. Чуртка чоннун саны дүргеи көвүдеп, ажылчы чоннун орулгалары өзүп, аъш-чем продуктуларына болгаш чоннун хереглеп бараанныларына негелделер чыл-чылы-биле бедип турар. Ол бүгү көдээ ажыл-агыйны хөгжүлдезинге улам бедик темпилерни негээр.

Доктаалда болгаш Пленумга эш Н. С. Хрущевтун чугаазында социалистиг көдээ ажыл-агыйның эгээртинмес курлавырларын көргүскен, четпестерни ленинчи ёзу-биле чидиг болгаш дидим илереткен, колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгезин чаазы-биле көдүрериниң калбак программазын берген.

Ленинчи комсомол—СЭКП ТК-ның январь Пленумунун салган сорулгаларын шиитпирлээринге хөй үүлдерни кылып болур улуг, идепкейлиг күш. Колхозтарда, совхозтарда болгаш СТС-терге ВЛКСМ-ниң дөрт миллион хире кежигүннери ажылдап турар, оларның аразында чүс мүң ажыг агрономнар, инженерлер болгаш зоотехниктер бар. Коммунистиг деп адаттырар эргени алыр дээш чарыштарда аныяктарның 35 мүң бригадалары, фермалары, звенолары киржип турар, 100 мүң аныяк оолдар болгаш кыстар коммунистиг күш-ажылдың шалыпчылары атты чедип алыр дээш демисежип турар.

Тараа культураларының дүжүттүүн бедидер, кур черлерни улам ынай шингээдип алыр талазы-биле дыка улуг ажылды хөй-хөй комсомол организациялары жылып тураллар. Мал ажылының продуктуларын бүдүреринге аныяктарның ролю бедээн. Чүгле эрткен чылын комсомолдун путёвказы-биле мал ажылынче 580 мүң аныяк оолдар, кыстарны чоруткан. Көдээ ажыл-агыйның аныяк ажылышчылери 17 миллион баш хаваннарны, 8,7 миллион баш бызааларны, 498 миллион баш куштарны, 33 миллион тоолайларны өстүргеи, аныяктарның 150 мүң агрегаттары, звенолары 14 миллион хире гектар шелге кукурузаны өстүргеи.

Оренбург областын аныяк тараажылары, Литваның малчыннары, Кабардина-Балкарның, Чувашияның, Витебск, Волынь, Тернополь, Черновица болгаш өске-даа областарның кукурузачылары социалистиг хүлээлгелерни күүседиринге улуг чедишкиннерни чедип алган.

Одесса областын механизаторлары тракторларны улам бедиткен дүргедээшкин-биле чорударының эгелээшкинин кылганнар. Владимир областын комсомолчуларының болгаш аныяктарының идепкейлиг киржилгези-биле мал ажылының 400 фермаларын эде дерээн болгаш механизастаан.

Татьяна Перешивко, Любовь Сысоева, Жангаши Машукова, Турсуной Ахунова, Михаил Довжик, Мария Тимчук, Исмаил Баташев, Вера Кутилова, Дамеля Жаксалыкова болгаш өске-даа хөй-хөй кижилер ышкаш, көдээ ажыл-агыйның ындыг кайгамчыктыг маатерлериниге ленинчи комсомол чоргаарланып турар. Олар чүс-чүс мүң оолдар, кыстарга үлегер-чижек болуп турарлар.

Украинаның, Киргизияның комсомол ТК-ларының, комсомолдун Москва обкомунун болгаш Алтай крайкомунун илеткелдерин ВЛКСМ ТК-ның пленуму дыңнааш, ол болгаш өске-даа комсомол организацияларының ажылында чамдык чедишкиннит түүнелдер-биле чергелештир улуг четпестер бар, көдээ ажыл-агый продукциязын көвүдедири дээш демиселге бүгү арталарны болгаш курлавырларны ам-даа долу ажыглавайн турар дээрзин демдеглээн. Хаваннар семирти азыраар, куштар болгаш тоолайлар өстүрер, чемишчидилгелер белеткээр болгаш сөөртүр талазы-биле ВЛКСМ ТК-ның VII пленумунга алган хүлээлгелер комсомолдун хөй-хөй комитеттериниң организаторы болгаш масса-политиктиг ажылының коллективинде күүселтинмейн барган.

Хаваннар семирти азыраар, куштар өстүрер, кукурузаның белик дүжүдүн алыр талазы-биле алган хүлээлгелерин күүседирин Украинаның ЛКСМ ТК-зы, республиканың чамдык комсомол обкомнары хандырбаан, Киргизияның, Курск, Киров, Караганда областарның комсомол организациялары мал ажылының талазы-биле хүлээлгелерин күүсетээннер. Комсомолдун Пенза, Пермь болгаш Тамбов обкомнары ниитиниң мал ажылынга быжыг чемсуурну тургузары дээш аныяктарның демиселин багай организастаан.

Хүлээлгелерни үстүнден дөгээр, көдээнің аныяк ажыл-ишчилериниң шуут киржилгези чокка, бүдүрүлгениң курлавырларын тывар талазыбиле кызымаккай ажыл чокка, мурнакчыларның чедиишкиннерин барымдаалап көрбейн ол хүлээлгелерни чогаадып турар хоралыг практика ам-даа чамдык комсомол организацияларында узуткаттынмаан деп ВЛКСМ ТК-ның пленуму демдеглээн. Көдээге коммунистиг күш-ажылдың бригадалары болгаш шалыпчылары дээш шимчээшкинни хөгжүдер дугайында комсомолдун хөй-хөй комитеттери сагыш салбайн турар.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш, көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрери үзүктел чокка өссүн дээш, чыл бүрүде тараа садып алырын 4 миллиард 200 миллион пуд, эштүүн—13 миллион тонна, сүттүүн—50 миллион тонна чедирери дээш демиселге комсомолчуларның, бүгү аныяктарның идепкейлиг киржирин хандырарын комсомол комитеттеринге, комсомолдун эге организацияларынга ВЛКСМ ТК-ның пленуму хүлээткен.

Комсомол ажылдакчылары болгаш активчилер боттарының ажылынга СЭКП ТК-ның Пленумунун материалдарын болгаш шиитпирлерин удуртулга болдурар, СЭКП ТК-ның Пленумунун доктаалдарын, эш Н. С. Хрущевтун аңаа чугаазын аныяктарның ортузунга калбаа-биле пропагандаларын болгаш тайылбырлаарын күштелдирер хүлээлгелиг, ынчаарга ол материалдар дээрге коммунистиг тургузуушкүнүнүн теориязынга болгаш практиказынга шылгарыңгай салыышкын болуп турар.

Эш Никита Сергеевич Хрущевтун аныяк кадрларны дидим-биле деп-шидериниң дугайында айтыышкынларын удуртулга болдуруп тургаш, трактористер, комбайнерлер, бригадирлер, колхозтар даргаларының оралакчылары болуп, а эң-не шыырак болгаш төлептигларни—колхозтар даргалары болуп ажылдаар кылдыр ленинчи комсомолдун эң дээре кижизидикчилерин комсомол комитеттери шилип алыр болгаш сүмелээр ужурлуг.

Кукурузаның бедик дүжүдүн өстүрери бүгү Ленинчи комсомолдун, бүгү совет аныяктарның шалыпчы херээ болур деп ВЛКСМ ТК-ның пленуму демдеглээш, эш Н. С. Хрущевтун кыйгырыңга харыы кылдыр, гектардан кукурузаның тараазын 50 центнерни алыры дээш демисел талазы-биле кукурузачылар отрядтарынга тараанның бедик дүжүдүн өстүрүп алырынга белен мунмун аныяк шалыпчылар куттулуп кирер дээрзинге бүзүрелин илергейлээн.

1961—1963 чылдарда Казах ССР-ге 3,7 миллион гектар кур черни, 1961—1965 чылдарда РСФСР-ге 3,5 миллион гектар чаа черлерни шиңгээдип алырынга комсомол организациялары киржир ужурлуг.

Бүдүрүлге, чурттанга бажыңарын, столоваларны, культура-амыдырал албан черлерин, уруглар ясилерин болгаш садтарын тударынга киржири-биле комсомол путёвказын ёзугаар 15 мүң аныяк тудугжуларны Кур чер крайынга доктаамал ажылдаары-биле 1961 чылда чорудар.

Көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин улам ынай көвүдериниге, доктаамал бедик дүжүттү алырынга, суггарылгалыг чер ажылын хөгжүдери болгаш курганнан черлерни шиңгээдип алыры улуг ужурдузалынын барымдаалааш, Нурек ГЭС-тің тудуун, Чим-Курган, Мурнуу-Сурхан, Кампыр-Абад дээр суг шыгжавырларының, Каракум каналының үшкү эзлчээнин, Мурнуу-Голодностеп болгаш Соңгу-Крым каналдарының ийиги эзлчээнин тудугларын бүгү-эвиледдің шалыпчы комсомолчу тудуглары кылдыр пленум чарлаан болгаш РСФСР-ниң кара эвес хөрзүннүг куржааның, Полесьяның, Украинаның, Белоруссияның, Литваның, Латвияның, Эстониянның комсомол организацияларынга суггарылга ажылын чорудар талазы-биле ажылче аныяктарны калбаа-биле хаара тударын пленум санаалаан.

Билиг дээш бүгү-эвиледдің походунче көдээ аныяктарны хаара тудар талазы-биле ажылды комсомол организациялары, комсомол комитеттери улам калбаа-биле чорудар хүлээлгелиг.

Комсомолчуларның болгаш аныяктарның инициативазын хамыктың мурнунда хүлээп ап турар социалистиг хүлээлгелерни күүседиринче углаан турарын колхозтарның болгаш совхозтарның комсомол организацияларындан пленум негээн. Социалистиг чарыштың мурнакчыларының, боттарының ажылының алдаржаан мастерлериниң дуржулгазын комсомол комитеттери улам идепкейлии-биле тарадыр болгаш нептередир ужурлуг, ынчаарга оларның чедиишкиннери дээрге бригада, ферма, колхоз болгаш совхоз бүрүзүнге бүдүрүлгениң бедик деңнелин чедип алырын хандырарынга орукту айтып берип турар айтыкчы болуру билдингир болгай. «Маадырлар-биле деңнежилиңер!» деп лозунгуу адаа-биле көдээ аныяктарның шимчээшкинин калбарткан Украинаның болгаш бүдүрүлгеге чидириглер-биле демисел дээш шимчээшкинни калбарткан Латвияның комсомол организацияларының инициативазын ВЛКСМ ТК-ның пленуму деткээн.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунун салган сорулгаларын күүседиринге идепкейлии-биле киржири комсомолга, бүгү совет аныяктарга эң-не бирги чергениң хүлээлгези болгаш эң-не бедик онаалгазы болур дээрзин СЭКП-ниң Ленинчи Төп Комитединге ВЛКСМ ТК-ның пленуму бүзүреткен.

Хаван ажаакчызы Д. Боровицкаяның чедиишкиннери

Белоруусс ССР. Витебск областа «Бановы» совхозтуң хаван ажаакчызы Лилия Боровицкая чаңгыс-ла ыылдың дургузунда 1507 хаваннарны ниитизи-биле 1416 центнер дириг деңзилиг кылдыр семиртир азыраан, эрткен чылын күш-ажылчы улуг чедиишкинни чедип алган. Белоруссияның Компартиязының ТК-зының Бирги секретары К. Т. Мазуров СЭКП ТК-ның январь Пленумунга кылган илеткелинге Боровицкаяның күш-ажылчы маадырлыг чоруун өскелерге үлегер-чижек кылдыр көргүзүп чугаалаан.

Мурнакчы хаван ажаакчызының ажылдап турар фермазында хаваннарны хоотуг, сула тургузу азыраарының аргазын боттандырып ажыглаан. Эш Боровицкая хаваннарны чемгеررين оларның деңзизин болгаш назы-харын барымдаалап таарыштыр организастаан. Оон түүнелинде мал чемин эң-не төп чарыгдап ажыглавышаан, хаван бүрүзүнүң хонукта" немелде деңзизин 500 грамм ажыр өстүрерин чедип алган.

Л. Боровицкая СЭКП ТК-ның январь Пленумунга чаладып, оон ажылынга киржип чораан. Москвадан ол аалынче чана бергеш, бедиткен чаа хүлээлгени алган—1961 чылда, СЭКП-ниң XXII съездизинің ажыттынар хүүнге чедир 2000 хаваннарны семиртир азыраар сорулганы бодунун мурнунга салган.

Л. Боровицкаяның чедиишкини «Бановы» совхозтуң өске хаван ажаакчыларын сорук киргеи, оларның кижи бүрүзү 1961 чылда 500-тен эвээш эвес хаван оолдарын өстүрерин хүлээнген.

Чурукта: Л. Боровицкая (солагай талазында) кожазы «Сиротинский» совхозтуң хаван ажаакчызы Ф. Овсянкина-биле чугаалажып тур.

Фотозу С. Капельковуу.
СЭТА-ның фотохрониказы.

КОЛХОЗТУҢ ЭКОНОМИКАЗЫН БЫЖЫГЛААР ДЭЭШ

Чөөн-Хемчик районнуң Сталин аттыг колхозунуң партия организациязының ажылының дуржулгазындан.

Организакчы ажыл— чедиишкиннерниң үндезини

Чөөн ортузунга партийжи-политиктиг ажылдың деңнелин бедидип, ону ажыл-агыйжы сорулгалар-биле холбаштырарын партия бистен үргүлүү негеп турар. Ол негелдеги боттандырары-биле бистин партия организациязыс коммунистерниң күжүн колхоз бүдүрүлгезинин шиитпирлиг участоктарында таарыштыр быжыглаан.

Мал ажылында эштер Лаандык, Чат, Күнгүрүк, Өглуге, Байлак, Дугүржап, тудугла Доржу, Даңзы-Белек, хову ажылында Х. Очур-оол, С. Очур-оол олар күш-ажылга боттарының мурнакчы үлегер-чижээн көргүспүшаан, малчыннарның, тудугжуларның, тараажыларның социалистиг хүлээлгелериниң күүселдезин организастаарынга идепкейлиг киржип турарлар.

Партия организациязының агитколлективинде коммунистер, комсомолчулар, партия кежигүү эвес активтер 30 ажыг кижи доктаамал ажылдап турар. Оларының аразында көдээ интеллигенцияның төлөөлекчилери—башкылар, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери хөй. Агитаторларның сургаалдалыг чөвүлел хуралдарын үе-үеде чыылдыргаш, агитация ажылының әлчеглиг сорулгаларын база ол ажылды чорударының аргаларын оларга таныштырып турар бис.

Агитаторлар болза Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың шиитпирлерин амыдыралга боттандырар болгаш колхозтун экономиказын быжыглаар, планныг онаалгаларны база социалистиг хүлээлгелерни чедиишкинниг күүседир, ажылчы чоннарның материалдыг чаагай байдалын улам бедидер дугайында беседаларны колхозчуларга хүн бүрү кылып турарлар. Мурнакчы малчыннарның, тудугжуларның, тараажыларның болгаш механизаторларның ажылынын дуржулгазын нептеердир талазы-биле олар улуг ажылды кылып келген, ылангыя эштер Доржу, Даңзы-Белек, Мартак, Көк, Өлчеймаа, Овус, Сангы-Бадра ышкаш дыка хөй өске-даа агитаторларның беседаларын колхозчулар улуу-биле сонуургап дыннап турарлар.

Эш Дигик удуртқан лекторлар бөлүүнүң илеткелчилери эрткен чылын чөн ортузунга янзы-бүрү темалыг 60 ажыг лекцияларны номчаанар. Лекторлар боттарының лекцияларын областың, районнуң, колхозтуң амыдыралы-биле үргүлүү холбаштырып келген.

Агитаторларның, лекторларның чөн ортузунга чорутқан ажылдарының түүнелинде колхоз эрткен ажыл-агый чылында бодунуң сорулгаларын чедиишкинниг шиитпирлеп шыдаан. Амгы үеде ниитинин малы хүр кыштап турар. Хойжулар Матвеев, Бадарчы, Өглуге болгаш өскелериннда коданнарында баштай төрөөн 1090 ажыг хойнуң чаш төлү бүрүн алдынган. Эрткен чылдың январь айда турганынга дениәрге бо чылдың январьда сүт саалдазы дыка бедөөн, ылангыя саанчы Чыртаан, Чылбак олар ниитизи-биле 250—270 кг сүттү саттаннар.

Сөөлгү үеде бистин агитаторларывыс коммунистиг болгаш ажылчын партияларның Москва Чөвүлел хуралының Медеглелин болгаш делегейниң улустарынга Кыйгырыын, СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң материалларын болгаш аңаа эш Н. С. Хрущевтуң чугаазын колхозчуларга бригадалар, фермалар аайы-биле таныштырып келген. Чер-чер Советтеринге сонгулдаларга холбаштыр совет сонгулда кампаниязының политиктиг ужур-дузазының дугайында тайылбыр ажылын олар улуу-биле калбартып турарлар.

Партия организациязының чөн ортузунга чорудар масса-политиктиг ажылының одаглары — клуб, кызыл өг, библиотека черлери багай эвес ажылдап келген. Оларда тематиктиг кежээлерни эрттиргилеп турар. Аныяктарның бот-тывынгыр уран чүүл бөлгүмүнүң ойнаачылары чыл дургузунда 33 концерттерни чонга көргүскен. Библиотекада номчулга конференцияларын организастап келген. Колхозчу малчыннарның кышкы турлагларында ортузунда кызыл өг тургустунган, ында культура-массалыг ажылдарны доктаамал чорудуп турар.

Оон-биле кады партия организациязының масса-политиктиг ажылында четпестер ам-даа хөй. Партийжи-политиктиг ажылды ажыл-агыйжы айтыыглар-биле эки холбаштырбаанындан эрткен ажыл-агый чылында колхоз ниитинин малының чамдык чүүннериниң баш санын өстүрериниң планын чедир күүсетпээн. Дүк кыргылдазының, сүт саалдазының деңнелин ам-даа чавыс, күрүнеге эт садарының планы дыка четпес күүсеттинген.

Ам сорулга болза партийжи-политиктиг ажылды бо үениң негелделериниң деннелинге чедир бедидип, ону ажыл-агыйжы айтыыглар-биле ышын холбаштырары болур.

Чеди чылдың үшкү чылында ниитинин малының баш санын өстүрериниң, оон продуктулуг чоруун бедириниң, а ол ышкаш көдээ ажылагый продуктуларын бүдүрериниң болгаш күрүнеге садарының талазыбиле колхозчуларның алган социалистиг хүлээлгелерин хуусаа бетинде чедиишкинниг күүседип турган, партиянын XXII съездизинге төлептиг ужуражырынче колхозчу массаны улам-на сырый организастаары—бистин чугула сорулгавыс болур.

М. ПОПУУ,
парторганизация секретары.

Колхоз бүдүрүлгезинде комсомолчулар

Сталин аттыг колхозта 70 ажыг комсомолчулар, 130 ажыг аныяктар ниитинин бүдүрүлгезинде доктаамал киржип турар. Эрткен чылын комсомолчуларның иштинден 20 кижи боттарының эки туразы-биле мал ажылында барып ажылдай берген.

Дөргүнүн сүт-бараан фермазында З. Карасал удуртқан комсомолчу саанчылар сүт бүдүрер талазы-биле алган хүлээлгезин эки күүсеткеннер. Бо чылын ол ферманың бүгү аныяк саанчылары сүт саалдазын улам-на көвүдедир хүлээлгени алгаш, ону чедиишкинниг күүседип өгелей бергеннер.

Комсомолчу эш Даштаар-оол 112 бызааларны 56 инекке чагыштырып доруктургаш, бызаа бүрүзүнүн ортумактан өрү деңгилгезин чедиш алган. Мал ажылында эштер Туран-оол, Ойнаар-оол, Кертик-оол, Серенмаа дээш өске-даа комсомолчуларның чедиишкинниг ажылын база демдеглээр херек.

Хову ажылында комсомолчуларның киржилгези улуг. Механизаторларның кол нуруузу-ла аныяктар болуп турар. Амгы үеде аныяктарның иштинден 15 кижи колхозта болгаш Чадаана СТС-те техника септелгезин хайнышкынныг чорудуп турарлар.

Мал чеминин үнелиг культуразы—кукуруза өстүрер ажылды комсомолчулар бодунуң холунга алгаш, оон бедик дүжүдүн өстүрерин чыл бүрүде хандырып келген. Ам ол культураның шөлүн чемишчидеринге өдек сөөртүлгезин эш Кошкар-оол баштаан кукурузачылар чорудуп өгелей берген. Ында 10 ажыг комсомолчулар болгаш аныяктар шанактыг үш аът, бир автомашиналыг ажылдап турааар. Бо хүннерге чедир олар 250 ажыг тонна өдекти бөлүп, 209 тоннаны сөөртүп төккен.

Колхозчу суурнуң чаагайжылдызында, оон тулуг ажылдарынга дыка хөй аныяктар идепкейлиг киржип келген. Эрткен чылын олар 2000 кубометр ыяш, 500 кубометр даш белеткээр ажылды чедиишкинниг күүседип, ооң ашы-чемнерлерин ажыглаан. Бо ажылга эштер Дугаров, Даңзы-Белек, Ооржак, Ооржак, Ооржак

АРГАЛАРНЫ, КУРЛАВЫРЛАРНЫ ТЫП АЖЫГЛААР

«Тере-Хөл» колхозтун кежигүннери отчёт-соңгулдалыг хуралынга чыылгаш, чыл дургузунда артельдин ажыл-чорудулгазынын түннелдерин чугаалашкан болгаш СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шиитпирлерин күүседир, чеди чылдың үшкү чылында кандыг хемчегларни боттандырар дугайында шиитпирни үндүрген.

Ийи чыл дургузунда колхозтун чедишкиннери эвээш эвес. Колхозтун экономиказы өзүп быжыккан. Оон уламындан колхозчуларның материалдыг амыдыралы, культурлуг деннели бедээн. Кунгуртугда мурнунда черле турып көрбөөн үүлдер — үүглер ялизи. Культура бажыны болгаш өске-даа культура албан черлери ам бар.

ТҮҢНЕЛДЕР ЧҮНҮ КӨРГҮЗҮП ТУРАРЫЛ

Колхозтун 1960 чылда ажыл-агый чедишкиннери моон-на иллен: артель 1959 чылда 6,2 тонна дуктү, 98,2 тонна сүттү, 165 тонна эштти бүдүрген болза, а 1960 чылда 6,5 тонна дуктү, 98,9 тонна сүттү, 200 тонна эштти бүдүрген, оларны күрүнеге саларының хүлөөлгелери ажыр күүсединнген. Колхозтун орулгазы эрги акша-биле 1953 чылда 451.453 рубль турганындан 1960 чылда 2.253.109 рубль чедир көвүдээн. Бо саннар колхозтун экономиказынга болгаш колхозчуларның материалдыг амыдыралынга хамаарышкан чугула көргүзүг болур.

Колхоз бүдүрүлгезинге 132,6 мүн күш-хүннерин чарыгдаар турган 129 мүн күш-хүннерин чарыглаан. Азы 3,6 мүн күш-хүннери камнап алдынган. Оон ынай колхоз 4,7 мүн күш-хүннерин 160 олуттуг школа тудуунга чарыгдаан, ол болза, бо тудуун бүгү өртээнин 50 хуузу. Күш-хүннериниң камналгазы колхозчуларның ажыл кылыр байдалының өскижээнинден, күш-ажылының бүдүрүүлүүнүн элээн бедээнинден болган. Колхоз 1960 чылдың бир күш-хүнүнге 12 рубль онаажыр кылдыр докталаткан. Колхозтун бүдүрүп үндүрген бүгү продукциязының ботүнези алээн чиигээн.

КУРЛАВЫРЛАР АЖЫГЛАТТЫНМААН

Үстүнде айыткан чедишкиннер-биле чергелештир колхозтун ажыл-агыйында хөй четпестерни демдеглевейн эрттирип болбас. 1960 чылда малдың баш санын өстүреринин планын артель ниитизи-биле күүсетседаа, мыйыстыг бода малдан өске чүзүннер аайы-биле чедир күүсетпээн. Малдың продуктулуу ам-даа куду деннелде, бир саар инекке онааштыр үүглө 500—600 кг сүт, бир хойдан 0,8 — 1,2 кг дук алдынган. Оон ынай төрүүр 100 малга онааштыр үүглө 75 хураган, 75 бызаа, 41 кулун алдынганы чөгенчиг түннел-дир.

Ажыл-агыйда бар курлавырлар үүглө ажыглаттынмаан эвес, харындаа тодаргай илереттинмээн. Чамдык мал эмчилери өлген малдарга актыны үүглө малчыннарның аксын барымдаалап тургусканы шын эвес. Оон ужурундан 1960 чылда хораан 637 баш мал дөгерези «аарыгдан өлген» бооп турар. Бир эвес ол малдар ынчаар хораваан болза, 309.881 рубль (эрги рубль-биле) орулга кирген түрар ийик. Малдың баш санын өстүрер, продуктулуун бедидер дээш бар аргаларны, курлавырларны ажыглаары негеттинип турар.

Колхоз мал эдериштирилгезин, тарып боозадырын багай организастаанындан 1086 баш мал кызыраан, 250 баш малды иштики хереглелдерге чарыгдаан. Ажыл-агыйжы боттуг хемчеглер алдынып турган болза, мал ажылын хөгжүдеринге ажыктыг курлавырлар чугаажок тывылган турар ийик. Колхозчулардан артыкшылдыг малды садып алыр ажылды баштаар чер четпес организастаан.

Ниитинин эрге-ажыын хуунун ажыындан бедик көөр, хуунун хөрээ ниитинин хөрээнге чагыткан турар чорукту амыдырал кырынга дүүштүрери колхозчу бүрүзүнүң ыдыктыг хүлөөлгези болур. Колхозчуларның амы-хуузунда малы эмин эртир көвүдеп турар. Чамдык кижилер хуузунда малынче кол кичээнгей салгаш, колхоз бүдүрүлгезинче шоолуг сагыш салбас чоруктар бар. Аныяк кижилер Х. Дамба, Н. Сандык чыл дургузунда үүгле 76—76 күш-хүннерни ажылдап алганы таан-даа чөгенчиг. Назы-хары улгаткан колхозчулар артель бүдүрүлгезинде ам-даа кызымак ажылдап, чижээ, кырганнар: Эвиң 271, Шошкай 210, Шоюң 243 күш-хүнүн ажылдап ап турардыр. Бир эвес олар назылап кырыыаан болза, оон-даа хөй күш-хүннерин ажылдап алган турар ийик.

Колхоз ан-өлүк, балык тывыжының планын күүсетпээн, баштаар чер балыкчыларны моторлуг хемелер, четкилер-биле хандырбаан, 12 кижи составтыг балык тудар звено чыл дургузунда үүгле 8 тонна балык туткан. Амы-хуу кижилер (Софронов болгаш оон-даа өскелер) моторлуг хемелер-биле Тере-Хөлдүң балык, байлаан хөйү-биле туразында ажыглап, бойдус байлак камгалалынын чурумун үреп, колхозтун балыкчы звенозунун салган четкилерин үрегдеп турган таварылгалар бар. Колхозтун девискээринде ан-өлүк, балык тывыштыг черлериндеи амы-хуу кижилерин байлакты кайы-хамаан чок туразында аажылаар чоруун болдурбас дугайында айтырыгны шиитпирлээр өйү келген. Тере-Хөлдүң бойдус байлаан, бо талазы-биле бар аргаларын болгаш курлавырларын чөп ажыглаарынче улуг кичээнгей тургустунган.

Отчёт-соңгулдалыг хуралга колхоз даргазы эш Даваалайның илеткелин дыңнаан, колхозчулар тодаргай саналдарын киирген.

* * *

Областың хөгжүм-шин театрының артистери колхозчуларга алээн каш концерттерни болгаш «Шуурган», «Өөнүктеринер силерни манап тур» деп шиилерни көргүскен.

А. ДАРЖАА,
«Шынның» тускай корреспондентизи.

Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың кижи дугайында сагыш салышкынының ачызында эмнелге салбыры чок чаңгыс-даа будуң бистин область тывылбас.

Тожу районнуң талыгыр тайгазында Хам-Сыра бажының аңныыр-тывыш ажыл-агый черинге эмнелге салбырының бажының 1958 чылда тудуп тургускан.

Чурукта: аңныыр-тывышчыларның чаа суурунуң эмнелге салбырында.

Фото **В. Лутковтуу.**

Агитпункт ажылының дуржулгазындан

Силер кажан-даа, аяс хүн-даа, соок кежээ-даа, Кызылдың барыын талакы кыдыынга чеде бөөр болзунарза, ында № 14 агитпунктунуң чараштыг каастан каан бажының көөр силер. Кежээликтей аңаа чеде бөөрге, ында аскан кыйгырыглар, плакаттар электри чырыынга аажок тода, чараш көстүр, ында чыылган кижилерниң хөглүг үнүн, каткызын азы музыканың аянныг чараш аялгаларын-даа дыңнап болур.

...Ажыл шагы доозулгандан бөөр ийи шак безин четпээн. Кажан ол агитпунктуга чедип турувуста, карангылай берген турган. Чырык, улуг залда кижилер чыык долу. Сайгарылга баззазының механиги Дренин биле чөлаачы Вербицкий олар биллиард ойнаан турлар. Оларның «аарыкчыларының» хөйү-да аажок. Элээн каш кижи шыдыраалаан турлар. Радиола ойнаан-тур. Сценада улуг стол кырында чаа солун, сеткүүлдерни делгеп каан. Номчаннар база-ла хөй болду. Аңаа олурар кижи барык чок. Маңаа кым-даа чалгаарравас.

Ол кежээниң дежурныйы, агитатор эш Федорова алээн хөй хөрөөженнер-биле беседа кылып тур. Ол беседазында тодаргай тема чок, аңаа-ла ижин-кара чок эки, чазык чугаалажыышкын бооп турду. Ол чугааның иинден дыңнаарга, дыка хөй янзы айтырыглар бар болду: СЭКП ТК-ның январь Пленумунга бистин областан кымнар киришкенил? Москва артистери Кызылга кээр ирги бе? Садыгда үүге ак-саржаг саттынмайн турарыл? деп чижектиг өске-даа.

Бүгү-ле айтырыларга бөдүүн, билдингир, допчу харыыны агитатор берип турган.

Бо агитпунктуга кым-даа баргаш, хостуг шагын аңаа эрттирери кончуг таалаңчыг. Залдың ишти арыг, чырык, чылыг болгаш ханада СЭКП ТК-ның Президиум кежигүннериниң портреттерин аскан, плакаттар-биле каастаан. Чанында бир өрээлде буфет ажылдап турар.

Үр болбаанда, ол агитпунктунуң эргелекчизи эш А. А. Зыков кирип келди. Ону танывас-ла кижи чок, аңаа турганнар оюн баштак-биле аңаа ужурашты. Агитпунктунуң ажылының планын, кылып чорудар ажылдарның хүнүн, шагын улгаттыр бижээш азыткан. Ол план өзугаар алырга, ол кежээ 7 шакта облпотребсоюзтун АТК клувунга лекция болур турган. 7 шакка каш минута четпейн турда, эш Зыков соңгукчуларны лекцияже чалады. Аңаа 150 ажыг кижи чыылган.

Ол агитпунктуга 5 партия организацияларын быжыглаан. Олардан 36 агитаторлар ол участокта ажылдап турар. Ол кежээ болган лекцияга соңгукчулар-биле кады 26 агитаторлар келгеннер. Лекцияны соңгукчулар кончуг сонуургап дыңнааннар болгаш айтырыглар база хөй болган. Лекция соонда кино болган.

Сөөлгү үш ай иштинде агитпункт бадылаан планны шыңгыы барымдаалап, айда 2 удаа лекция организастап турар. Айтырыг болгаш харыы кежээзин база эрттирген.

Агитпунктунуң өргелекчизи эш Зыков партийжи даалганы ак-сеткилдиг, түткүлдүү-биле күүседип турар. Ол агитпунктуга кежээнин-не кээп, соңгукчуларның бажыңына боду барып турар. Агитаторларга дузалавышаан, оларның ажылын ол доктаамал хынап турар. Дээрбе коллективинин чанында партия организациязының агитколлективи (парторганизация секретары эш Неделин), облпотребсоюз АТК-зында партия организациязының (секретары эш Подольский) агитколлективи, хоорайда сүт заводунда агитколлектив (секретары эш Лопатина) эки ажылдап турар.

Оон-биле кады өвт, сүт үлетпүр өргелелинде партия организациязының (секретары эш Решетников) агитколлективи кончуг багай ажылдап турар. Ында 8 коммунистеранр үүгле 2-зи агитаторлап турар. Коммунистерни, чижээ, Маркинни болгаш Гусаревти үүге агитация ажылынга киирбейн турарыл? деп айтырарга: — эш Маркин өргелелдиң начальниги, ажылы хөй, а эш Гусарев оон оралакчызы, боду улгады берген, күзели база чок—деп, эш Решетников харылап турар. Мындыг харыыны шын эвес деп, буруу шапкаш, өүгү коммунистерни агитация ажылынга киириштирер деп партия хуралынга шиитпирлээн.

Бо агитпунктуда улуг болгаш чаагай ажылды кылып турар, оон дуржулгазы өскелерге үлегер бооп болур.

А. ЛЕПЕШКИН.

Байырлалдыг хүн

Школа-интернаттың төрүттүнген хүнү —оон башкыларының, өөренкчилеринин, техниктиг ажылдакчыларының өөрүшкүлүг байырлалы эрткен неделяда демдеглеттинген. Ол хүн школага оон кижизидилгезинде уругларның техниктиг чогаадылгазының делгелгези ажыттынган. Өөренкчилерниң боттарының кылганы чогаадылга ажылдарының иштинден VI — VII класстарның өөренкчилерниң кылганы электри тогунун күжү-биле хөделир модели, шимчеп турар моторлуг аэрошанактың модели, школаның шевинде турар Каа-Хемниң Уруглар садынга IV — V класстарның өөренкчилерниң кылып берген сугулчугаштары, моторлуг хеме байырлал хүнүнүн бүгү киржикчилерин кайгадып сонуургаткан. Ол ышкаш уругларның шевер холдары-биле кылган школачының формазы, төрээн Тываның карта-чуруун сиилип кылганы база дыка солун болган.

Школа-интернат түргүстунганының баштайгы чылында бергелер турза-даа (чижээ, ийи өөлчег-биле өөренири, кичээлдерге белеткелги столоваяга белеткээри), ону сөөлгү ийи чылда шиитпирлиг ажып эртип шыдаан. Амгы үеде өөренкчилерниң саны ийи ажыг катап көвүдезе-даа, өөренкчилер чаңгыс өөлчегде өөренир арганы алганнар. Школада чазаныр, слесарь мастерскаялары, шевер холдарның бөлгүмнери ажылдап турар. Ол мастерскаяларны болгаш бөлгүмнерни тускай эртемниг кадрлар удуртуп турар, ынчангаш өөренкчилерниң чогаадылгага сонуургалын көдүреринге улуг дузалыг бооп турар. Школа-интернаттың амыдырал-биле харылзаазын күштелдиргенинден, өөренкчилерниң түс-түе эртемнерге сонуургаллыг болурун чедип алганындан 1960—1961 чылдың бирги чартыында өөредилге шынары 91,1 хуу бедээн. Өөредилгеге үүгле «4» болгаш «5» демдектерлиг өөренип, сагылга-чурумунга төлептиг өөренкчилерниң саны школа-интернатта өскен. Ынчанмыже бирги чартык чылда школаның бүгү өөренкчилерининиң иштинден 24 өөренкчилер багай демдектерлиг болганы башкыларның болгаш кижизидикчилерниң өөренкчилерниң түс-түзү-биле ам-даа четпес ажылдап турарын, школа-интернаттың төрелдер комитединиң ада-иелер-биле ам-даа кошкак харылзаалының көргүзүп турар дээрзин оон директору эш Соколов школаның байырлал хүнүнүн кежээзинге чугаалаан.

Тываның баштайгы школа-интернады бодунун төрүттүнгенинин үшкү чылының байырлалын школаның боттывынгыр уран үүл коллективинин солун концерти-биле доозкан.

В. МАГЕРЯ.

КОМБИНАТТЫҢ МУРНАКЧЫЗЫ

Шуурмактың үлетпүр комбинадының ажылчыны комсомолчу Афанасий Терентьев «Дружба» деп бензин күжү-биле ажылдаар хирээни билдилиг башкарып билир. Афанасий ол хирээ-биле ыяштар одура хирээлээринге хүннүң чижек-нормазын ажыр күүседип, бүдүрүлгениң мурнакчызы болу берген.

ЧУРУКТА: А. Терентьев ыяш кестирип тур.

Фото Б. ХОЛЬШИННИИ.

Хожудап турар

«Чодураа» колхозтун тудуг бригадазы эрткен чылын бежен өөренкчилер турар интернатты, электри станциязының бажының, Кара-Булунда малчыннарга 3 чурталга бажыңнарын, 1 хөй кажаазын болгаш оон-даа өске тудугларны кылып доозкаш, ажыглалга киирген.

Ындыг-даа болза, ам бо чылын кылыр тудугларже кончуг кошкак сагыш салдынган. Шала кылдынган болгаш 3 — 4 чыл дургузунда четче туттунмаан тудуглар ам-даа бар. 1961 чылдың тудугларынга хереглээр ыяш кезилдези болгаш сөөртүлгези чоокку үеге чедир-ле чорувайн келгени кончуг четпес.

Колхоз суурунче сөөрттүнген ыяш чаңгыс-даа чок. Пилорама ажылдавастаан, дилиг материалдары чогундан чазанылга мастерскаязы база ажылдавайн турар. Январьның ийиги чартыынга чедир байдал шак мындыг болуп келген турда, колхоз баштаар чери аңаа дүвүревейн турары кайгамчык.

С. БЫШКАК-ООЛ.
Улуг-Хем район.

Ындыг аргалар райпода бар

Бай-Хаак суурга райпонун хуучуларының хуралы болуп эрткен. Бараан саарылгазының планын 1960 чылда 106,6 хуу күүседип, хуучулар ортузунга организастыг эки ажылдарны чорутканы дээш райпо областын райполарының аразында социалистиг чарышка бирги черни алган. Садыг черлерин калбарткан. «Межегей» совхозта чаа столовая ажыттынган, Кара-Булүң суур чаа магазинниг апарган. Ол ышкаш садыгжылар чурттаар бажыннар, складтар болгаш өске-даа тудуглар кылдынган. Ам удавас Бай-Хаакка чайная, Кочетово суурга магазин ажыттынып, ажыглалга кирер.

Районнуң садыг четкилеринге янзы-бүрү бараанларны садып саарарының айтырыынче райпо улуг кичээнгейни салып келген деп хуучулар боттарының саналдарынга чугаалаанар. Чижээ, эрткен чылын үүгле раймаг безин 22 мотоциклдерни, 320 хол шактарын саткан. Садыш алыкчыларның хереглели улам-на көвүдеп турар. Диван, шактар, мотоциклдер, шуугайлар, торгулан болгаш дүктен кылган хептер, пөстер база оон-даа өске бараанларга чоннуң хереглели мурнуку чыллардан каш катап улгатканын хуучулар хуралынга демдеглээн. Ол бараанларны районга сөөртүп эккеп, садып алыкчыларын негелделерин хандырып болурунун аргазы Таңды райпода бар. Ону боттандырарын хуралга чугула деп шиитпирлээн.

Г. МАШКОВСКИЙ.

Мөңге болгаш бузулбас найырал

Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республиканың аразында найырал, эвилел болгаш бот-боттарынга дузалажыр дугайында Керээге ат салган хүнден бээр бо чылдың февраль 14-те 11 чыл болган.

Бүгү совет кижилер ССРЭ биле КУР-нуң аразында найыралдың Керээзинин, совет кыдат найыралды күчүлүг болгаш улуг күш болдурган Керээнин 11 чыл оюн улуг өөрүшкү-биле демдеглээннер.

Совет Эвилели болгаш Кыдат Улус Республика болза, Ыраккы Чөөн чүкке база бүгү делегейге тайбыңны болгаш бүгү-ниити айыыл чок чорукту быжыглаары дээш демисешпишаан, КНО-нуң принциптеринге база сорулгаларыпга дүүштүр, болунуң сорулгазы бүгү делегейге тайбынны болгаш айыыл чок чорукту хандырары болуп турар улустар аразының бүгү-ле херектеринге ак-сеткилдиг кады ажылдажылганың өзузунга кады ажылдажылгага белен, ол сорулгаларны эң дүрген боттандырарынга боттарының күштерин бүрүнү-биле бээр деп чугула үүлдү ол төөгүлүг документиге чугулалап демдеглээн.

Өзулуг-ла акы-дуңма чоруктун быжыг доннаашкыннары ийи улуг улусту—860 миллион ажыг кижини кезээ-мөңге каттыштырган ындыг найыралды кижи төрелгетен шаанда көрбөөн. Совет-кыдат найырал социализмни болгаш коммунизмни тургузарынга бистин улустарывыска, социалистиг системаны улам ынай быжыглаарынга болгаш хөгжүдеринге, тайбыңның хөрээнге кайы хире кайгамчык улуг ужур-дузалыг болуп турарын Керээни чарган үеден бээр эрткен чылдар көргүзүп турар. Ол найырал бистің улустарывыстың амыдырал-чуртталгазын хүннүң хереллери дег чыыдып турар.

Бистің чурттарывыстың аразында найыралдыг харылзаалары совет болгаш кыдат улустарның маадырлыг күштерин өстүрүп турар, ол күштер бот-боттарынга экономиктиг дузалажылгадан, бот-боттарының культуразын байдыып турарындан, бүдүрүлге, техника, өртем талазы-биле дуржулга солчуушкунундан илереп турар. Бистің найыралывыс Кыдаттың улус ажыл-агыйынга чорудун берип турар дерилгени белеткеп турар совет бүдүрүлге чери бүрүзүнде, мүн-мүн улуг, биче херектерде хүн бүрүде илереп турар. Кыдат Улус Республикада чүс-чүс үлетпүр бүдүрүлгелерин Совет Эвилелиниң дузаламчызыбиле туткан.

Кыдат улустуң чоргааралы болгаш оон-биле кады совет-кыдат найыралдың үре-түннелдери болза Уханьның болгаш Баотоустун металлургия комбинаттары, Шеньянде, Харбинде машина тудуунун заводтары, Чанчуньнин автомобиль заводу, улуг-улуг электростанциялар болгаш өске-даа хөй объектилер болур. Совет Эвилелиниң ак-сеткилдиг болгаш эрес-маадыржы ол дузаламчызы кыдат улустуң чүрээнче ханы синнигип кирген. Боттарының өөнүктериниң холдарының чылыы ам-даа сооваан машиналарның чанынга кыдат ажылчыннар ажылдаар дээш чедип келгеш, чаа амыдыралдың тудуушкунунга оларга дузалап турар совет кижилерни болганчок-ла сактып турарлар.

Калбак эртем-техниктиг кады ажылдажылгага үндезилээш улус ажыл-агыйының болгаш культураның бүгү адырларынга дуржулга солчуушкунун боттандырып турар каш-каш мүн аныяк кыдат тускай эртемниглер төрөөн чуртунче совет дээди өөредилге черлериниң дипломнарын алгаш чаныр кел салы-ла социалистиг тургузуушкунда идепкейлиг киржип турарлар.

Чүгле ийи ай мурнунда делегейге эң чугула болуушкун—ажылчын болгаш коммунистиг партияларның Москвага болган Чөвүлел хуралы-биле холбаштыр Керээнин 11 чыл оюн байырлааны онза демдегледиг болган. Бистің чурттарывыстың аразында калбак эртем-техниктиг болгаш культура талазы-биле кады ажылдажылга болза ындыг кады ажылдажылга делегейниң социалистиг системазын быжыглаарынга чугула рольду ойнап турар дээр дугайында ол чөвүлел хуралдың программныг документизинин айыткан үүлүн үүден-даа артык бадыткап турар.

Чөвүлел хуралдың Медеглели 1957 чылдың Декларациязының үүлдерин бүрүн бадыткаан болгаш социалистиг чурттарның капиталистиг чурттар-биле тайбың кожа-хелбээ догуннаарының болгаш экономиктиг чарыжының ленинчи принцивин—бистің үевисте улустар аразының харылзааларының кара чаңгыс шын болгаш чөптүг принцивин чугулалап демдеглээн. Ол чарышка социализмниң тиилээринің хөрээнге кайгамчык салыышкынын талантылыг болгаш күш-ажылга ынакшылдыг кыдат улус киирип турар.

Социализмни тургузары дээш улуг кыдат улустуң амыдыралын болгаш демиселин ханызы-биле билип алырынга совет кижилерниң өзүп турар чүткүлү бодунун көскү илерээшкинин бистің хөй-ниити организацияларывыстың, бирги өөлчегде советкыдат найыралдың Ниитилелинин ажыл-чорудулгазында көстүп турар.

Совет-кыдат найыралдың ниитилели национал экономиканы хөгжүдеринге кыдат улустуң чедишкиннери-биле, оон төөгүзү-биле, уран чүүлү-биле болгаш литературазы-биле совет кижилерни таныштырып турар. 1960 чылдың дургузунда ол ниитилелдин баштаар чери, оон сесиялары болгаш салбырлары чүгле Москвага 870 ажыг кежээлерни, ужуражышкыннарны, делгелгелерни, илеткелдерни организастаан.

Найыралдыг харылзааларны ССРЭ-ниң болгаш Кыдаттың чүгле бүдүн-бүдүн бүдүрүлге черлериниң коллективтери, албан черлери, өөредилге болгаш эртем институттары эвес, харын бүдүн-бүдүн хоорайларның болгаш областарның ажылчы чоннары тургузуп турар. Чижээ, Москванын болгаш Пекиннин, Киевтиң болгаш Уханьның, Ленинградтың болгаш Шанхайның чурттакчыларының харылзаазы өзүп, калбарып турар. Найыралдыг харылзааларының тодаргай чижээ болза кыдат-совет найыралдың ниитилелинин Приморск салбырының кыдат-совет найыралдың Хэйлунцзян болгаш Гирин провинцияларының салбырлары-биле кады ажылдажылгазы болур.

Совет-кыдат найыралдың 11 чыл оюн бистің чуртувуска найыралдың байырлыг хуралдары болгаш кежээлери-биле демдеглээн. Ол хуралдар Москвадан ангыда Ленинградка, Ригага, Киевке, Минскиге, Бакуга, Тбилисиге болгаш Ташкентиге база чурттуң өске-даа улуг-улуг хоорайларына болгулаан.

Ийи улуг улустарның—кыдат болгаш совет улустарның аразында найыралы мөңге болгаш үзүлбес. Совет улус-биле найырал Гималайның даглары ышкаш быжыг болгаш тендиш дивес.

Ол чорук КУР-нуң даргазы эш Лю Шао-ци баштаан партия болгаш чазак төлөөлериниң чоокта чаа Совет чуртка чораанына болгаш оларның чуртту кезип чоруп турарының үезинде чаа күш-биле илерээн. Кыдат төлөөлериниң совет улус-биле ужуражышкыннары бузулбас акы-дуңма найыралдың кеску илерээшкини болган. Бодунун өөнүү, акы-дуңмазы болгаш өвилелчизи улуг кыдат улуска Совет Эвилелинин улустарының ынакшылының ханы бодалдарының дугайын Москвага, Ленинградка, Минскиге, Омскиге болгаш Иркутскиге кыдат өөнүктерге көргүскен хүлөөп алышкын илези-биле хереченлеп турар.

Совет болгаш кыдат улустарның бузулбас акы-дунма найыралы, бүгү социалистиг лагерьниң улустарының найыралы—ол дээрге социализмниң болгаш коммунизмниң келир үеги тиилелгелериниң үндезини болур.

(СЭТА).

Төөгүлүг байырлалга алдар кылдыр

Найыралдың, эвилелдің болгаш кайы-кайызынга дузалажырының дугайында ССРЭ-нин болгаш КУР-нуң аразында Керээниң 11 чыл оюн совет кижилер чырытқылыг улуг байырлал кылдыр демдеглеп турар, ынчаарга ийи чурттарның акы-дунмалышкы кады ажылдажылгазын «Эчис улуг сорулгаларның эрге-ажыынга улуг эвилел» деп адап турар. Алдарлыг хүнге тураскаатқан совет хөй-ниитинин байырлыг кежээлеринге болгаш хуралдарынга бистин эргим аалчыларывыс — Кыдат-совет найырал ниитилелинин төлөөлери киржип турар.

Кыдат элчин черинин ажылдакчылары-биле болгаш Москвада кыдат студентилер-биле найыралдыг ужуражышкын февраль 11-де Бүгү-эвилелдин заочный политехниктиг институдунга болган. Элчин черинин секретары Чань Сянь-юй ол ужуражышкын кежээзинге чүве чугаалаан. Совет Эвилелинин улустары-биле бодунун чангыс аай эп-сеткилдиин кылат улус карак огу дег кезээде камгалаар, деп ол онзалап демдеглээн.

АНЫЯК САЛГАКЧЫЛАРНЫҢ БИР ЭП-СЕТКИЛИ БОЛГАШ НАЙЫРАЛЫ ДЭЭШ

☆ ☆ ☆

ССРЭ-ниң Аныяктар Организацияларының Комитединиң Пленуму

Комитеттің кежигүннери, комсомол обкомнарының секретарлары, эвилелдешкен республикаларның аныяктар организацияларының төлөөлекчилери, ВЛКСМ ТК-ның IX пленумунга олурушкан кодээ ажылагыйының аныяк мурнакчылары, янзы-бүрү хөй-ниити организацияларының, парлалганың болгаш радионуң төлөөлекчилери февраль 11-де ССРЭ-ниң Аныяктар Организацияларының Комитединиң Москвада улуг залынга чыглып келгеннер. Совет Эвилелиниң Аныяктар Организацияларының Комитединиң чыл санында болур ээлчеглиг пленумунга оларның чыылганы ол.

ССРЭ-нин АОК-ның даргазы Петр Решетов отчёт илеткелинге делегейнин аныяктарының шимчээшкинерин тайылбырлаан, эрткен чылын совет аныяк ооллар болгаш кыстарның даштыкы аныяктар-биле харылзааларының база 1961 чылда сорулгаларының дугайын чугаалаан.

Тайбыңның хөрээ дээш аныяк демиселчилерниң мурнакчы отрядтарының бирээзи Ленинчи комсомолдун болгаш совет аныяктарның ат-алдары хемчээл чок өскен деп илеткелчи демдеглээн. Мындыг саннарны чижекке алырга-ла тодаргай. 1958 чылда 64 чурттардан аныяктарның 176 бөлүк төлөөлери Совет Эвилелинге келгеш барган, а 1960 чылда 72 чурттарның 612 бөлүк төлөөлери чораан. Бистің чуртувуска чораан барган аныяк ооллар, кыстарның саны мурнундаазындан барык беш катап көвүдээн.

Амгы үеде Комитет болза 100 чурттарның аныяктарының 800 ажыг организациялары-биле болгаш делегейнин аныяктарының бүгү-ле организациялары-биле харылзажып турар. Эрткен чылын совет аныяктарның болгаш студентилерниң төлөөлекчилери даштыкыга чоруткан улустар аразының янзы-бүрү 27 хемчеглерге киришкеннер. Ол ышкаш африка, азия болгаш латинамерик аныяктар каттыжыышкыннары-биле харылзаалар калбарган. Совет Эвилелинин Ленинградка делегейнин ийи семинарларын, Гурсуфка делегейнин студентилериниң курузун база чедишкинниг эрттиргилээн. Улустар аразының эки-турачы ажылчын лагери Винница областа элээн каш хонуктарның дургузунда база ажылдаан.

Эш Решетов бо чылдың июльде Москвага болур аныяктарның Бүгү-делегей чыыжын эрттиреринин идеязы чер бөмбүрээнин аныяк ооллар, кыстарының калбак деткимчезин алган деп чугаалаан. 1961 чылда бистің Төрээн чуртувустун аныяктарынга 87 бөлүк төлөөлер аалдап кээрлер. Ынчаарга 70 ажыг бөлүк совет төлөөлери даштыкыже чоруур апаар. Оон ангыда ангы-ангы чурттардан 17 мүн хире аныяк кижилер ССРЭ-ге туристеп, аян-чорук кылып кээр дээн.

Азиянын, Африканын, Латин Американын социалистиг, а ол ышкаш капиталистиг чурттарының аныяктар база студентилер организацияларыбиле акы-дунмалышкы харылзааларывысты моон соңгаар-даа улам быжыглаары биске эргежок чугула деп илеткелчи түннелинде чугаалаан. Империализмге удур, тайбың дээш, депшилге болгаш национал хамаарышпас чорук дээш демисежиш турар организацияларны бүгү тала-биле деткиир ужурлуг бис деп ол чугаалаан.

Отчёт илеткелдин дугайын чугаалажып көрген соонда ССРЭ-нин Аныяктар Организацияларының Комитединиң удуртур органнарының—комитеттин, президиумунун кежигүнерин соңгаан. ССРЭ-нин Аныяктар Организацияларының Комитединиң даргазынга Петр Решетовту, бирги оралакчызынга Владислав Шевченкону, оралакчыларынга Евгений Буровту, Демократтыг аныяктарның Бүгү-делегей Федерациязында (ДАБФ) совет төлөөлекчи Николай Вощининни, Леонид Мосинни, ССРЭ-нин Студентилер чөвүлелинин даргазы Виктор Стрижкону, а ол ышкаш Валентина Титованы соңгаан. ССРЭ-ниң Аныяктар Организациязының Комитединиң харыысалгалыг секретарынга Вадим Лесн『чий бадылаттынган.

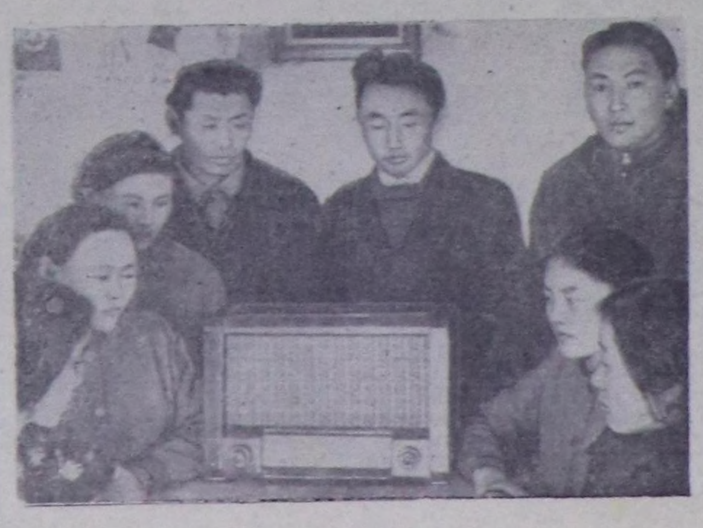

Бора-Шайда Арыг-Бажы ферма — Өвүр районнуң «Коммунизмче орук» колхозтуң эң ырак сүт-бараан фермаларының бирээзи. Каш чыл бурунгаар-ла ол ферманың амгы турган черинге чүү-даа чок, куруг дазыраш турган. Ам ында элээн каш чурталга бажыңнарлыг, магазиннег, электри станциялыг бичии сууржугаш турупкан. Ол сууржугаш шапкыны-биле өзүп орар. Бо чылдан эгелеп аңаа кижи эмнелгезиниң салбырының болгаш школаның тудуун эгелээр.

Фермада кызыл булуң саанчыларның болгаш оон ажылдакчыларының культурлуг дыштаныр чери болу берген. Ол кызыл булуңда бүгү-ле чүве солун: янзы-бүрү оюн болгаш хөгжүм херекселлери, солун номнар, чаа солуннар, сеткүүлдер кижини чалгаратпас. Радиоприемник бистің чуртувуста болгаш даштыкы чурттарда болуп турар болуушкуннарны дыңнадып, концерттерни дамчыдып турар.

ЧУРУКТА: Арыг-Бажы сүт-бараан фермазының саанчылары болгаш ажылдакчылары Тываның хөгжүм-шин театрының артистериниң концертин кежээки саалда соонда «Төрээн чурт» деп радиоприемниктен дыңнап турары.

Фото болгаш сөзү
Т. Кызыл-оолун.

ЧКП ТК-ның пленуму

ПРАГА. (СЭТА). Чехословакияның Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң февраль 9—10 күннеринде болуп эткен пленумунга национал фронтунуң Президиумунуң кежигүннери, областарның национал комитеттерикин төлөөлекчилери, ЧКП-нин область комитеттеринин көдөө ажыл-агый айтырыгларының талазы-биле секретарьлары, а ол ышкаш элэн хөй эртем ажылдакчылары болгаш көдөө ажыл-агыйның тускай эртемниглери кириишкен.

ЧКП-нин XI съездизинин болгаш партияның ниити күрүне комитединин көдөө ажыл-агыйны улам хөгжүдер дугайында доктаалдарының күүселдезинин дугайында айтырыгларны пленум чугаалажып көрген деп Чехословак телеграф агентилели дыннаткан. Үшүү беш чылда көдөө ажыл-агый будуруллезин хөгжүдериниң талазы-биле сорулгаларны хандырарының дугайында көдөө ажыл-агыйның, ыяш болгаш суг ажыл-агыйының министерствозунуң дыннадыын база көдөө ажыл-агый талазы-биле үшүү беш чылдың даалгаларын дөрт чыллың дургузунда күүселири дээш шимчээшкин-биле холбашкан айтырыгларны ЧКП ТК-зы база чугаалажып көрген. Мал ажылын хөгжүдериниң айтырыгларынче пленум онза кичээнгейни угландырган.

Бүгү-ле областарның төлөөлекчилери болгаш ЧКП ТК-ның бирги секретары А. Новотный илеткелдер талазы-биле үүве чугааланнар.

ЧКП ТК-ның пленуму чугаалашкан айтырыгларның талазы-биле доктаалды хүлээп алган.

„Өөрүп турар бис“

РАБАТ. (СЭТА). Марокконуң информация болгаш туризм министри Алауи парлалга конференциязына мынча деп медеглээн: «Совет Эвилели-биле бистин харылзааларывыстың үүрегтин ханызындан болуп турарынга өөрүп турар бис. Бистер болза бисти эп-найыралчы өзу-биле көрүп турарларның өннүктери улус болгай бис».

V Мохаммед биле ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтин аразында улустар аразының элэн хөй чугула айтырыгларының талазы-биле, а ол ышкаш совет-марокко харылзааларның айтырыгларының талазы-биле санал-онал солчуп, чугаалашканының үүрегтин ханызындан байдалын бодунуң парлалга конференциязының үезинде ол министр онзалап демеглээн.

Коммунистиң тиилелгези

ДЕЛИ. (СЭТА). Керала Штаттың Парли округка штаттың хоойлужудулга хуралында болган немелде сонгуулдаларга Индияның Коммунистиг партиязының кандидады В. Васу 25.977 балыдаашкынны алган, тиилээн. Улусчу-социалистиг партияның ийиги черни эзлээн кандидады балыдаашкынның ол санының чартык кезиин безин албаан.

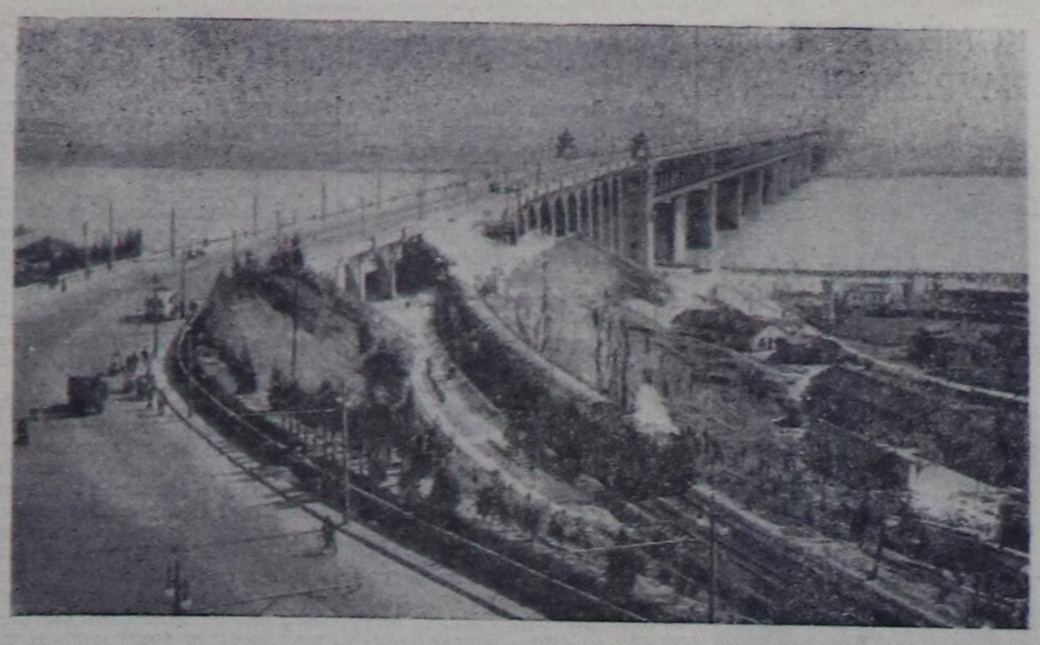

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА. Янцзы хемни кежилдир көвүруг.

Фото Ли Цзю-линнин. Синьхуя агентилели.

Араатанзыг үүлгедигни буруу шавар!

Даштыкы чурттарның парлалгазы болгаш хөй-ниитизи ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтин өлүрүп алгаш чорааны совет самолётче француз шериг самолёттуң чөнгээлиг халдаашкынын буруу шаап турар.

Болгарияның солуннары шериг хеп кеттинген чөнгээчилерни каргап, буруулугларны шаажылаарын негээн үүлгелерни парлап үнүрген. Француз шүүргедекчинин өннүкчөнгээлиг үүлгедиин «Работническое дело» солун «дээрбечи халдаашкындыр» дээн. Дээрбечи чөнгээлерни узуткаарын болгаш буруулугларны шаажылаарын негээн совет кижилернин болгаш бүгү делегейнин хөй-ниитизинин дүрүм өзугаар чөптүг негелдезинге Болгарияның ажылчы чоннары боттарының үнүн каттыштырып тур деп ол солун бижээн.

ГДР-де үнүп турар «Берлинер цейтунг» солун француз ужудукчунуң ол үүлгедиин «араатанзыг үүлгедиг-дир» деп бижээн. «Трибюна» солун ол үүлгедиг бүгү делегейге килеңнээшкинни болдурган деп бижээн.

Совет самолётка удур француз дайынзырактарның чөнгээзинин дугайын Вьетнамның Демократтыг Республиказының хөй-ниитизи килеңнээшкин-биле билген. Ханойнуң «Нян зан» солунунуң бижээни болза, Франция-биле дипломаттыг харылзааларны тудуп турар күрүнениң баштынын олуртуп алгаш, ужулуп чораан хамааты самолётту делегей оруунун, сугларының кырынга агаар делгеминге боолаан чорук болза, шынгыы шаажылаар ужурлуг өнчүк-чөнгээлиг үүлгедиг-дир.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтин олуруп алгаш чорааны пассажир самолётче француз шүүргедекчинин чепсектиг халдаашкыны Югославияга улуг килеңнээшкинни болдурган. Югославияның тускай төлөөлекчизи ындыг үүлгедигни буруу шаппайн барып шыдавас бис дээрзин парлалга конференциязында медеглээн.

Дамаскының «Ал-Вахда» дээр солуну «өске күрүнелерге удур агаар болгаш далайга французтарның үүлгеткен үүлгедиин килеңнээшкин-биле буруу шапкан».

Совет чазак төлөөлерининг самолёдунче француз шүүргедекчинин халдааның француз эрге-чагыргаларның талазындан кылган угаан-сарыыл чок чорук — болур-дур деп «Дейли геральд» дээр англи солун бижээн. «Хамааты самолёттарже халдаашкын кылыр чорук-биле эптежип болбас» деп ук солун бижээн.

Париж парлалгазының арыннарында

ПАРИЖ. (СЭТА). ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтин болгаш ону үдеп чоруур кижилернин олуруп алгаш чорааны ССРЭ-нин хамааты агаар флотунуң «ИЛ-18» деп самолёдунче француз шериг самолёттуң дээрбечи өзу-биле халдаанын холбаштыр ССРЭ-нин чазаанын удурланыышкынына Францияның чазаанын харыызынга хамаарыштыр Совет чазактың медеглелинден допчулалларны Парижтин дыштаныр хүнде үнер парлалгазы көскү черлеринге парлагылаан.

«Юманите-диманш» дээр солун Совет чазактың медеглелинин дугайын «Француз чазактын тайылбырын ССРЭ хүлээвейн турар. Президент Брежневтин самолёдунга хамаарыштыр дээрбечи үүлгедигни чүү-даа үүве балыткап шыдавас» деп эге-биле бирги арнынга парлаан.

«Журналь дю диманш» дээр солуннуң бирги арнында бижээни: «Француз ужудукчуларның—шүүргедекчилернин дугайында хемчегни алырын Москва база катап негеп тур».

Маадырлыг капитанны хүлээп алганы

ГАВАНА. (СЭТА). Пренса Латина агентилелдин корреспондентизинин Ресифиден (Бразилия) дыннадып турары болза: португал тура халышканнарның улуттукчузу капитан Энрике Галваону Пернаубуко штаттын хоойлужудулга ассамблеязы байырлыы-биле хүлээп алган.

Португалияда амгы үеде кедереп турар өлүрүкчү чоруктун дугайын Галвао хүлээп алыышкынга үүве чугаалаан тайылбырлаан. «Ийи диктаторларның удурланыкчыларының аразында политиктиг чаңгыс эп тургустунуп турар үүве төлөөде Испанияда Франко болгаш Португалияда Салазар-даа үр ызырынмас» деп ол медеглээн.

Галваонуң үүве чугаалап эгелээринин мурнунда эвээш таланың баштыны Коста үүве чугаалаан, Галваонуң мында келгени штаттың хоойлужудулга ассамблеязынга улуг аддар болур деп айытхаш, ону «португал улусту төлөөлөөн политиктиг ажылдакчы кижи» деп адаан.

Анаа хоргаалды тыпсырының дугайында бразиль чазактың саналын хүлээп алган Галвао ол хоойлужудулга ассамблеязынга «Санта Мария» пароходту эзлеп алырынга оон-биле кады киришкен элэн каш португал тура калыкчыларга үдеттирип алгаш барган.

КОЛОНИЗАТОРЛАРНЫҢ ХАННЫГ ҮҮЛГЕДИИШКИНИ

Лумумбаны өлүргени

ПАРИЖ. (СЭТА). Телеграф качыдалдыг медээни дыннаткан — Конго Республиканың премьер-министри Патрис Лумумбаны бельги колонизаторларының шивишкиннери өлүрген.

Патрис Лумумбаны, камгалал болгаш аныяктар база спорт хөрөөниң министри Морис Мполону болгаш конго сенаттың даргазы Жозеф Окитону Катангада улуг эвес көдөө суурга өлүрүп каан деп Катанганың чалча «чазаанын» иштики херектер «министри» Мунонго февраль 13-те болган парлалга конференциязынга медеглээнин Франс Пресс агентиледдин Элизабетвильде корреспондентизи дыннаткан.

Өлүрүкчү чоруктуг ук суурнуң чурттакчылары үүлгеткен деп Мунонго балыткаш, ол суурнуң адын адаарындан ойталаан болгаш Лумумбаның болгаш оон ийи эштериниң баштары дээш катанга «чазактын» аазаанын 8 мун долларны ол суурга төлеп бөөр аппаар деп чугаалаан. Мунонгонуң чугаалааны-биле алырга, Лумумбаның, Мполонуң болгаш Окитонуң өлүг мага-боттарын Чомбениң «чазаанын» үш министрлери танаан болгаш бир-ле черге дүвү далаш-биле хөөп каан. Ынчаарга ол черни «анаа анчыг үүлдер болбазын» дээш дыннатпас деп ол айытхан.

Менээ «Лумумбаның өлгени хенертен болуушкун эвес» деп Мунонго тоомча чокка медеглээн. Лумумбаның болгаш оон эштериниң «дургуннааның» дугайында хоозун шуугаазын дээрге Лумумбаны күш-биле узуткап шаажылаарын чажырар сорулга-биле нептереттинген деп үүвени конго улустуң национал маадырын өлүрөрин шуут удуртуп турган ол өлүрүкчү идегет шуут-ла тодаргайы-биле бадыткаан.

Чомбенин, Мобуту Касавубу деп өскерликчилернин бөлүгленииишкининин, бельги чазактың болгаш бельги монополияларының аразында баш улур дугуруштунган планын өзугаар Патрис Лумумбаны, Морис Мполону болгаш Жозеф Окитону өлүрген. Шаандакы француз Конгонуң президентизи чораан Фюльбер Юлу январьның эгезинде-ле «чингине комиссарларның мобутучу чөвүлелиниң» даргазын француз ниитилежиишкининин чингине секретары Фоккарт-биле ужураштырган дээрзин Малинин президентизи Модибо Кейта чоокта чаа кылган медеглелинге сагындырып турган болгай. Ынчангаш Фоккартты дамчыштыр «Бомбоко болза Спаак-биле, «Компани женераль дю Конгонуң» төлөөлери-биле болгаш Ротшильди-биле харылзаа тургускан» деп Модибо Кейта чугаалаан.

Брюссельге хөлезилеттинген саттыныкчы өлүрүкчүлер боттарының ханныг үүлгедиишкинин кылып шыдазыннар дээш Лумумбаның ийи дугаар дургуннаашкының кара-өжегээр организастаарын колонизаторларның кылган планынга көрген турган деп Кейта уламчылап чугаалаан.

Конгода боттарының артык эргелерин камгалаар дээш колонизаторларның кылып шыдавас кем-буруулуг үүлгедиишкиннери чок дээрзинин дугайын премьер-министр Патрис Лумумбаны ханныг өзу-биле өлүрген чорук херечилеп турар. Ынчалза-даа оларның бүгү-ле кордалдары боттанмас. Патрис Лумумбаның өлүткен чоруу конго улустун болгунун хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш улам күштелип кел чоруур демиселин чүгле доктаалып шыдавас өвес, харын-даа улам-на калбартып, күштелдирер.

Япон шахтёрларның профэвилелдериниң съездизи

ТОКИО. (СЭТА). Хөмүр даш үлетпүрүнүн ажылчыннарының профэвилелдериниң Бүгү-япон федерациязының эдлемчеглиг съездизи болгунуң ажылын чоокта чаа дооскан. Съездиниң төлөөлери 110 мун шахтёрларны бүдүрүлге эзлериниң ажылдан үндүрер деп турар планнарынга удур шахтёрларның демиселинин программазын чугаалажып көрген болгаш үүлдүгүзүнүп хүлээп алган.

Хөмүр даш чылдыларның алды улуг профэвилелдери «хостуг профэвилелдеринин» делегей конфедерациязындан федерациянын үнер дугайында резолюцияны съездиге киирген. Резолюцияда чугаалап турары болза, «хостуг профэвилелдериниң делегей конфедерациязы монополияларның кара-туразында чоруунга удур дёмиселге япон ажылчыннарның негелдеринге дүүшпейн турар». Адакы профэвилелдер организацияларынга резолюцияны чугаалажып көрүп съезд шиитпирлээн.

Хөмүр даш үлетпүрүнүн ажылчыннарының профэвилелдериниң Бүгү-япон федерациязының даргазынга Хара, чингине секретарынга Кога олар база катап сонгуттурган.

„Тян Меннин өзу-чуруму сөнээзин“

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Дайынның 400 инвалидтери чоокта чаа Мурнуу Көрейнин премьер-министринин канцеляриязынче чаза таварып киргеи. «Бистин хуу-салымысты чиигелинер». «Амыыраар акша-хөрөнгивис чок!». «Тян Меннин өзу-чуруму сөнээзин» деп чыскаалчылар негээн.

ПОРТУГАЛИЯНЫҢ ХӨЙ-НИИТИЗИ САЛАЗАРНЫҢ ӨЗУ-ЧУРУМУНГА УДУР

ПАРИЖ. (СЭТА). Португал оппозициянын төлөөлекчилериниң кылган медеглелинин дугайын «Комба» солун дыннадып турар. Ол төлөөлекчилер чоокта чаа Португалияның президентизи Томазка чораан, чаа чазакты тургузарын Томазтан негээн соонда дораан-на ындыг медеглелди кылган.

Оппозициянын төлөөлекчилери боттарының медеглелинге Салазарның чазаанын политиказын «Конституцияда хамаатыларның көрүнүү эргелеринге илези-биле чөрүшкен, кызыгаар чок дошкуралдың политиказы кылдыр» демдеглээн. «Чурттун хөй-ниитизин хаара туткан ханы дүвүрөзинниг чоруктун дугайын» президентиге дыннаткан бис деп оппозициянын төлөөлекчилери медеглээн.

Португал колонияларда бай-биле холбаштыр Португалияның ат-алдарының кудулаанын, Каттышкан Нациялар Организациязынга ол чуртту шүгүмчүлээнин медеглелде база чугаалап турар.

Национал ат-алдарның кудулап батканының чылдагаанын анализтеп көрбүшаан, медеглелдин авторлары ол чорук сээлүү чылдарда колониалисчи администрацияның алдындалдары-биле, оон ажыл-чорудулгазының империалистиг мөзүү-биле болгаш эргежок чугула чаартылгаларны чорударындан ойталааны-биле болдунган деп санап турар дээрзин «Комба» солун бижээн.

Документиниң түннелинде авторлар болза: португал патриоттарның сагыш-сеткилин илергейлеп, «нацияның идегелинге төлептиг чазакты, конституцияда көрүлүнген колкол хосталгаларны катап тургузуп болгу дег чазакты доп-дораан тургузарын» негээн бис дээн.

«Демократтарга кыйгырыг» Салазарның ханы таарзынмас чоруун боллурган болгаш Португалияның консервативтиг парлалгазы ол медеглелге удурланып үнген дээрзин «Комба» дыннаткан.

СПОРТ

Организастыг чорутса чогуур

Кызылдың Гастелло аттыг культура болгаш дыштанылга парыгының номчулга залында спорт коллективтериниң шилиндек шыдыраачыларының команда ойны-биле хоорайның бирги чери дээш хөл-шыдыраа маргылдаазы эрткен субботада эгелээн.

Маргылдааның киржиичилери коллективтер ямдыызында ийи бөлүк болуп алган, 12 командалар маргылдажып турар. Команда бүрүүзүнге 3 эр, 1 херээжен шыдыраачылар кол ойнакчылар болуп кирер. Тус-тус бөлүктерде командалар бүгү ойназа чогуур оюннарын ойнап дооскаш, бөлүүнге кандыг черни алган болдур өске бөлүкте база ол-ла черни алган команда биле чартык финалга база ужуражыр. Бөлүктер ойны-биле 1—2 дугаар черни алган командалар финалга бирги чер дээш демисөжирлер.

Маргылдааның бирги хүнүнде 1-ги бөлүкке харылзаа конторазы — пединститут, облфо — № 2 школаның командалары ойнаан кайызы-даа деп 2 : 2 санныг болуп, хайымнашкан. А «Динамо» командазындан Тукар ойнааш, ша-даа четпейн баштай-ла уттурган. Ол команда облпроектиниң командазынга 3 : 1 санга уттуруп каан. Ийиги бөлүкте даг экспедициязының шыдыраачылары-биле пассажир АТК-зының шыдыраачылары деп санныг хайымнашкан.

Дыштаныр үнде болган ужуражыышкынга облпроектиниң командазы № 2 школаны $2^1/_2 : 1^1/_2$ санга, облфо — харылзаа конторазын база-ла— $2^1/_2 : 1^1/_2$ санга, пединститут — «Динамонуу» 4 : 0 санга, а көдөө ажылагый эргелери ном үндүрер черниң командазындан бир санны артыкка удуп алган.

Ынчангаш ийи хүнүнүн оюнунда пединститут 8-тен 6-ны, облпроект $5^1/_2$ санны удуп алгаш, эки түннелдиг чоруп турарлар.

Маргылдааның баштайгы хүнүндеи эгелээш организас талазы-биле багай эгелээнин демдеглеп каары чугула. Тыва тудуг болгаш тудуг-монтаж эргелелиниң болгаш хоорайның харылзаа конторазының 2 — 3 дугаар командалары баштайгы оюнга киришкилээш, дараазында оюнга шуут киришпейн адын казыттырганы хомудаачыг.

Чамдык коллективтериниң маргылдаага киржир дугайында чагыын озалдап киирип турарындан 3-кү бөлүктү озалдадыр тургузар ужурга база таваржып турар.

Организас чок мындыг чорук маргылдааны чорудуп турар комсомолдуң хоорай комитединиң четпес ажылын хереченлеп турар.

Редактор К. С. ШОЙГУ.

КИНО

БӨГҮН

«ВЛКСМ-НИҢ 30 ЧЫЛЫ»: (Улуг залга) «Полканың оглу»—11 болгаш 1 шактарда. «Даңгырактыг херектен»—3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда. (Биче залга): «Дунайның уруглары»—4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Токтогул»— 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Дубровский» — 11.15, 1.15, 3.15 шактарда; «Хүннээрентиг шынаанның серенадазы»— 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

Делегей байдалының допчулалы

АКШ-ТЫҢ ПОЛИТИКАЗЫНГА ӨСКЕРЛИИШКИННЕРНИ ДЕЛЕГЕЙ КҮЗЕП ТУРАР

Чөөн болгаш Барыын чүктерниң 15 чурттарының төлөөлекчилери «төгерик столга ужуражыры-биле» февральдың эгезинде Варшавага чыылгаш, бистиң хүннеривисте тайбыңны хамгалаары болгаш быжыглаары хамыктың мурнунда үш айтырыгларны шиитпирлээриндеи хамааржыр деп түннелди кылган. Ол дээрге чепсегленнишкинни дүжүрери, айыыл чок чорук, кожа-хелбээ догуннаашкын чергелиг айтырыглар болуп турар. Ындыг түннелге удур маргыжар аргазы чок. Оон шыныының барымдаалары хүн келген тудум көвүдээн, ынчангаш кижи төрелгеннинг депшилгези чүгле тайбыңның байдалдырында болдунар аргалыг, ону чедип алырда. чепсегленнишкинни эндере бүдүрерин соксадыры, дайынзырак чөрүлдээлериниң тыптып келириниң кыжаныышкының чок кылыры, социалистиг болгаш капиталистиг чурттарның тайбың кожа-хелбээ догуннаашкының хандырары эргежок чугула дээрзин ам үүгле депшилгелиг хөй-ниити эвес, харын барыын талакы буржуаз бөлүктериниң хөй-хөй төлөөлекчилери база хүлээп көрүп турар.

Огайю штаттан сенатор Стивен Янг АКШ-тың сенадынга бо дугайты кончуг бүүрелдиг чугаалаан. Чепсегленнишкинни эндере бүдүрери «дүвүрөзиннинг хемчөлдерде» четкен болгаш «кижи төрелгетенни көстүп көрбөзин човулан-хилинчекче киир чыгаарынга» кыжаныш турар деп демдеглээш, С. Янгниң онзалап демдеглээни болза: «Чепсегленнишкиннерни хей-ле эндере бүдүрериң соксадыр херек... Мээң идегеп турарым ышкаш, ниити эчис сорулганы — чепсегленнишкинни дүжүрерин, улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту кошкадырын, соок дайынны узуткаарын чедип алыр төлөөде, бистиң удурланыкчыларывыс-биле ниити бодалды тывар ужурлуг бис».

Сенатор Янгниң медеглели АКШ-та чаа күрүне эрге-чагыргазының чүгээр болгу дег саналдары болгаш практиктиг баштайгы базымнары дээш делегейниң хөй-ниитизи улуг кичээнгей-биле хайгаарап турар чогум-на харын мындыг үеде чаңгыланып үнген. Джон Кеннединиң президент албан-дужаалга киргени болгаш совет-америк харылзааларны хөгжүдер аргалыының дугайында оон таарымчалыг чугаалары, Лондон солуннарының бирээзинин домза-биле алырга, соок дайынның болгаш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун чидиглендиреринин эрги угланыышкының болдурбайн барып болгу дег чаа угланыышкыннар АКШ-тың политиказынга колдай бөөр боор деп идегелди бүгү делегейге болдурган.

Ынчалзажок, хөй эвес үе эрткенде-ле, ындыг янзылыг идегелдер база чигзинчиг болуп эгелээн. Каттышкан Штаттар чепсегленнишкинни эндере бүдүрериниң политиказындан ойталаар хөөн чок хиредир деп. Индияның «Свадхината» солуну бижээн. А депшилгелиг француз солуннар АКШ-тың даштыкы политиктиг угланыышкының өскерлип турарының дугайын чугаалаарының барымдаалары амдыызында чок деп, харадал-биле айыткылаан. Ону бадыткааны ышкаш, америк хайгааракчы Уолтер Липман Каттышкан Штаттарның даштыкы политиктиг шугуму «Ачесоннуң болгаш Даллестиң салгакчы аппараты-биле» ам-даа тодаргайлаттынып турар деп айыткан.

Чепсегленнишкинни эндере бүдүрерин үргүлчүлээриниң болгаш улустар аразының дүшкүүрлүг чорууун изиглендиреринин политиказын буруу шаап көөрү чер болганда улам-на улуг хемчөлдиг болуп бар чыдар. Чижээлээрге, Англияда ыччыдыг политикага удурланыышкыннар лордтар палатазында безин илереп турар: лорд Гендерсон февраль 8-те палатага үүве чугаалап тургаш, АКШ-тың күрүне департаментизинин политиказын «бодалын ышкычгаан, эглигр эвес политика» деп адаан болгаш ындыг политика «эрткен үеним болуп чоруй баар» деп идегелин илергейлээн.

Ол удавас ындыг болур бе азы черле болур бе ынчаш дээрзин бо удада даап бодап турган хөрөө чок. Ынчаарга Вашингтонуң мурнундагы даштыкы политиктиг угланыышкыны-биле төрүттүнген соок дайындан бүгү кижи төрелгетен ындыы кызыгаарынга чедир турып-шагыраан деп үүве-ле мыныай тодаргай. АКШ-тың даштыкы политиктиг угланыышкынына чепсегленнишкинни дүжүрериниң, айыыл чок чоруктуң болгаш кожа-хелбээ догуннаашкынның идеаларын — кижи төрелгетеннин өзулуг депшилгезинге эн калбак аргаларны ажыдып турар идеаларны амыдыралга боттандырарын хандырып болгу дег ындыг өскерлиишкиннерни делегей негеп турар.

«АЛДЫЛАРНЫҢ» ПАРИЖ ЧӨВҮЛЕЛ ХУРАЛЫ

Европаның экономиктиг ниитилежилгезинин (ЕЭН-нин) киржикчилери алды чурттарның баштайгы конференциязы февраль 10-да Парижте ажыттынган. Парлалга дыннадыгларын өзугаар алырга, конференцияны чыылдырары Барыын Европада болуп турар «экономиктиг дайын-биле» болдунган.

Франция, Барыын Германия, Италия, Бельгия, Голландия болгаш Люксембург 1957 чылда ЕЭН-ни тургузуп тургаш, кадыы тарифтерин чоорту чиигедириниң аргазы-биле ЕЭН-де кирип турар алды чурттарның аразында бараанларны чыылда үндүрүү чок солчурун, а ол ышкаш оларның аразында капиталларны болгаш ажылчын күүнүн «хостуг сайгара тургузарын» чеден чылдарның эгезинге чедир хандырарының сорулгазын «ниитилежилгениң» мурнунда тургускан. Оон аңгыда кошкак хөгжүделиг болгаш колония районнарны бир демниг мөлчүүрү база «ниити рынокту» алды чурттарының сорулгазынга кирип турар. Ынчалзажок ЕЭН-нин организациязы Барыын Европаның капиталистиг өске монополияларының, хамыктың мурнунда англи монополияларның эрге-ажыктарынга согуушкунну таварыштырган. Үр чугаалажыышкыннарның соонда, 1960 чылдың эгезинде олар экономиктиг өске блокту — хостуг садыглажыышкынны европа каттыжыышкының (ХСЕК) тургусканнар. Ында чеди чурттар: Англия, Швеция, Норвегия, Дания, Швейцария, Австрия болгаш Португалия кирип турар. ХСЕК-нин киржикчилери база-ла 1970 чылга чедир боттарының аразынга чыылда үндүрүү чок садыглажыышкынны организастаарын болгаш экономиктиг чаңгыс эй политиканы организастаарын шиитпирлеп алганнар.

Ийи бөлүглежиишкиннериниң догуннап келгениниң баштайгы айларындан эгелээш-ле оларның аразынга болгаш боттарының иштинге чөрүлдээлер тыптып келген, ынчангаш эрткен чылдың декабрьда-ла Англиянын «Фотнента таймс» солуну мынча деп бижээн: «Алдыларның» (ЕЭН-нин) болгаш «чедилерниң» (ХСЕК-нин) кежигүннериниң аразында улам-на чидиг чөрүлдээ кыптытып турар, үүге дээрге оларның түс бүрүзү бодунуң экономиктиг туруштарын быжыглаарынче чүүкүп турар».

Бо чылдың эгезинге чедир ЕЭН-нин болгаш ХСЕК-нин аразында, а ол ышкаш ийи каттыжыышкыннарның иштинде демисел чидигленген. Экономиктиг бөлүглежиишкиннерниң аразында чөрүлдээнин улам ынайгы калбарыышкыны ийи каттыжыышкыннарның чурттарының хөй-нуруузунуң бактаап турары «НАТО-да кайы-кайызын билчир чоруккыжаныш келген» деп, Барыын Германияның «Франкфуртер рундтау» солуну бижээн.

ЕЭН-нин чурттарының париж конференциязы, оон организакчыларының бодалы-биле алырга, Барыын Европада капиталистиг бөлүглежиишкиннериниң аразында чөрүлдээлерни чок кылырының азы бети дээрге-ле чавырылдырарының оруктарын тодарадыр хүлээлгелиг. Париж парлалгазының дыннадыын өзугаар алырга, ол сорулга-биле Франция ЕЭН-нин кежигүнү чурттарның «политиктиг интеграциязы» дижир үүвенин болгаш «политиктиг доктаамал секретариадының» дузазы-биле оларны каттыштырарының төлевилелин көдүрүп, ол «секретариатка» француз монополияларның кол черни эзлээн турарын кордап турар. ЕЭН-нин болгаш ХСЕК-нин аразынга каайлы эвилелин тургузарын саналдаан Бонн мырыңай өске турушта турар. Адак соонда, Барыын Европаның экономиктиг ийи бөлүглежиишкиннерин АКШ-тың монополияларының эрге-ажыктарынга ажыглаарының америк планы база турар. АКШ-ты, Канаданы болгаш Барыын Европаның 18 чурттарын каттыштырган «экономиктиг кады ажылдажылганың болгаш хөгжүдениң организациязын» 1960 чылдың декабрьда америк инициатива өзугаар тургускан. Америк бодалдар-биле алырга, ол организация Барыын Европаның экономиктиг ийи блогун каттыштырып база оларда кол черни америк капиталга хандырып берип болур турган ийик.

«Алдыларның» болгаш «чедилерниң» аразында чөрүлдээ дайынын узуткаарының планнары янзы-бүрү хевирлиг тураажок, олар чедир көрбес чоруу-биле ылгалып турар. Барыын Европаның экономиктиг ийи бөлүглежиишкиннери чогум утказы-биле алырга дерзилекчилер болуп турар, оларның аразында демисел чайлаш чок болгаш дүрүм өзугаар чүүл-дур деп чүвени ол планнар барымдаалавайн турар. Оларның аразында чөрүлдээлерни чайладырынга дээштиг арганы тып алырының орадлажыышкыннары — хей үүве-дир.

ХАЙНЫКАН ПОРТУГАЛИЯ

«Санта Мария» лайнерге чоокт чаа көдүрүлген тура халыышкынның тугу болза Салазарның өзу-чуруму ну удур чаа-чаа демиселчилерни хаара тутканын хереченлеп турар медээлер Португалиядан хаап турар.

Фашистиг диктатураның удурланыкчыларының массалыг демисели болгаш чепсектиг тура халыышкыннары Португалияның алаан хөй хоорайларында, чуруттуң ийиги улуг хоорайы Опортода болуп турар. Салазаржы өзу-чуруму удур Опортода демиселчилерге шеригниң ийи ботальону каттыжа берген. Брага хоорайның районунда хеделип турар партизаннарның аразында мурнундагы хей-хей солдаттар болгаш офицерлер база бар.

Португал колонияларда хосталгалыг шимчээшкин калбарбышаан, Анголаның найысылалы — Луандага февральдың баштайгы хүннеринде тура халыышкын хып үнген. Ол дээрге чурттуң хей-хей районнарын хаара туткан. Салазарның өзу-чуруму удур хей-хей португалдар база ол черниң чону-биле кады демиселде киржип турар. Африканың колониалдыг дарлалдан хосталып үнген бүгү улустары Анголаның хосталгазы дээш шимчээшкинни күүзөшкин-биле көрүп турар.

Гоаның чону болгаш Салазарның Индостан чартык ортулукта өскеда колония черлериниң чону португал тергиделден хосталганы базадагын негеп турар.

Хавага чыыпшыр кыстырган Салазар болгаш Лиссабонда оон бөлүү байдалдан үнериниң аргазын хей-ле дилеп турар. Буурап дүшкен диктаториуң күжениишкиннери дөмейле чедиишкин чедип ап шыдавас. Франциянын «Комба» солунунуң бижип турарын өзугаар алырга, оппозициянын төлөөлекчилери Португалияга чаа чазакты тургузарын негээн.

П. РЫСАКОВ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 24-63, редакторнуң оралакчызының 35,24, пропаганда киллизинин 23-54, харыысалгалыг секретарының болгаш харыысалгалыг дежурныйның 23-35, көдөө ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт киллистериниң 25-38, партийжи-амыдырал болгаш культура - амыдырал киллистериниң 37-13, иштики информация киллизинин 20-60, чагаа болгаш совет тургузуг киллистериниң 21-27, литажылдакчыларның 22-64, бухгалтерияның 31-75, корректорларның 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

ТС—00260. Чагыг № 347. Культура эргелелиниң типографиязы.